

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Ukrajina

[Všeobecné informácie o krajine](#)

2019

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

- analýza vývoja hospodárstva za posledný rok a porovnanie s predchádzajúcim rokom**

Celkovo možno charakterizovať hospodársku situáciu začiatkom mája 2019 na Ukrajine ako makroekonomicky stabilizovanú. UA pokračuje v implementácii ekonomických reforiem. UA ekonomika rastie, stále je však závislá na zahraničnej finančnej pomoci. Najrýchlejšie rastúcim odvetvím národného hospodárstva je poľnohospodárstvo a stavebníctvo. Rastú aj reálne mzdy a mierne sa znižuje chudoba. Najväčšou obavou zostáva otázka splácania zahraničných dlhov. Dlh UA predstavuje 74,32 mld. USD. V priebehu rokov 2019 a 2020 musí Ukrajina splatiť 17 mld. USD (zahraničný a domáci dlh), ináč jej hrozí Cross Default.

V aktualizovanej prognóze Ministerstva ekonomického rozvoja a obchodu UA (MERO UA) z 29. mája 2019 sa uvádza, že rast HDP UA sa v roku 2019 spomalí na 2,7% z pôvodných 3,3% v roku 2018 s poklesom inflácie na 7,6% z 9,8% v roku 2018. V roku 2019 sa očakáva sa zvýšenie spotrebiteľských cien na úroveň 8,7%, na 7,6% v roku 2020, na 6,8% v roku 2021 a na 6% v roku 2022. Experti Ministerstva ekonomického rozvoja a obchodu UA považujú za najväčšie domáce riziká pre ukrajinskú ekonomiku v rokoch 2019-2021, vysokú úroveň korupcie, pomalý proces reforiem a zvýšenú migráciu pracovnej sily. Medzi vonkajšími rizikami zostávajú hybridné hrozby, nedostatok externého financovania a obmedzenie prístupu na medzinárodné kapitálové trhy.

Základné makroekonomické indikátory

Ekonomický indikátor	2013	2014	2015	2016	2017	2018
HDP (%)	- 3,0%	- 12,9%	- 27,7%	- 14,6%	- 18,0%	3,3
HDP per capita v PPS (%)	25,09	-	-	-	-	-
Miera inflácie (HICP %)	0,5	24,9	43,3	12,4	13,7	9,8
Miera nezamestnanosti (%)	7,7	9,7	9,5	9,7	9,9	9,1
Rozpočtový deficit (% HDP)	-4,45	-4,98	-2,28	-2,94	-1,6	-1,8
Vonkajšia zadlženosť (% HDP)	77,5	95,8	131,0	121,7	103,8	139,7

Zdroj: WTO, Eurostat, Svetová banka, Štátny štatistický úrad UA, Národná banka UA

- HDP (vývoj, štruktúra), miera inflácie, miera nezamestnanosti, platobná bilancia, finančná pozícia, devízové rezervy, zahraničná zadlženosť, inflácia, očakávaný vývoj**

HDP Ukrajiny na obyvateľa v roku 2018 predstavoval 3238 USD (v roku 2017 2583 USD). Ukrajinský štatistický úrad v súčasnosti uvádza údaje bez okupovaných území Autonómnej republiky Krym, Sevastopoľa a Donbasa.

Štruktúra HDP UA v roku 2018 bola podľa pridanej hodnoty nasledovná: priemysel (31,3%), poľnohospodárstvo (10,1%), stavebníctvo (2,3%), iné sektory (43,7%).

Miera nezamestnanosti dosiahla v UA v roku 2018 úroveň 9,1%.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
HDP, rast/pokles (%)	0,0	-6,6	-9,9	-14,6	-18,0	3,3
HDP/obyv. USD	4030,3	3014,6	2115,4	2185,9	2643	3238,1

Inflácia (index spotrebiteľských cien), ročný rast (%)	0,5	24,9	43,3	12,4	13,7	9,8
Nezamestnanosť (%)	7,7	9,7	9,5	9,7	9,9	9,1
Štruktúra HDP	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Priemysel (%)	22,6	22,7	22,7	31	26,87	31,3
Stavebníctvo (%)	2,8	2,6	2,6	2,5	2,26	2,3
Poľnohospodárstvo (%)	15,4	11,8	11,8	12	11,92	10,1
Iné (%)	59,2	62,9	62,9	54,5	58,95	43,7

Zdroj: ŠU UA

V roku 2018 ukrajinská ekonomika zvýšila svoje tempo rastu na 3,3%, čo je pravdepodobne o zlomok percentuálneho bodu menej ako tempo rastu svetového hospodárstva za posledný rok. Treba poznamenať, že naposledy rast HDP na Ukrajine prevýšil celosvetový, v roku 2011.

- **Štátny rozpočet, hlavné črty, prognózy vývoja**

	2014	2015	2016	2017	2018
Príjmy (mld. UAH)	357,1	534,6	616,3	793,2	928,1
Výdaje (mld. UAH)	430,2	576,9	684,9	839,2	985,9
Pôžičky (mld. UAH)	4,9	3,0	1,6	1,87	1,5
Bilancia* (mld. UAH)	-78,1	-45,2	70,3	-47,8	59,3

Uvedený ukazovateľ štátneho rozpočtu nezahrňuje miestne rozpočty.

Najvyššia rada Ukrajiny dňa 23.11.2018 schválila „Zákon o štátnom rozpočte na rok 2019“.

V rozpočte na rok 2019 sú príjmy – 1 026,1 mld. UAH, výdaje – 1 112,1 mld. UAH, deficit št. rozpočtu – 89,9 mld. UAH (2,46% HDP), štátny dlh – 1,112 tril. UAH, inflácia – 7,4%, rast HDP – 3%. Výdaje na obranu sú plánované na úrovni 5% HDP (165,3 mld. UAH), na sociálnu oblasť – 141,37 mld. UAH.

Hlavné priority štátneho rozpočtu 2019: rast národného hospodárstva a zvýšenie príjmov obyvateľstva, posilnenie obrannej kapacity krajiny, podpora agrárneho sektora a výstavby ciest, decentralizácia a energetická efektívnosť, rozvoj ľudského kapitálu: vzdelávanie, veda, medicína a kultúra.

- **Platobná bilancia (bežný, kapitálový, finančný účet), devízové rezervy (za posledných 5 rokov), verejný dlh vo vzťahu k HDP, zahraničná zadĺženosť**

	2014	2015	2016	2017	2018
Bežný účet (mil. USD)	-4596	1616	-1340	-2442	-4510
Finančný účet (mil. USD)	9 111	1223	-2594	-5012	-7350
Kapitálový účet (mil. USD)	400	456	92	-4	37
Devízové rezervy (mld. \$)	7,5	12,3	15,5	18,8	20,8

Verejný dlh k HDP (%)	70,2	79,4	121,8	102,8	87,9
Zahraničná zadlženosť (mld. USD)	125,2	117,6	112,5	115,4	114,7

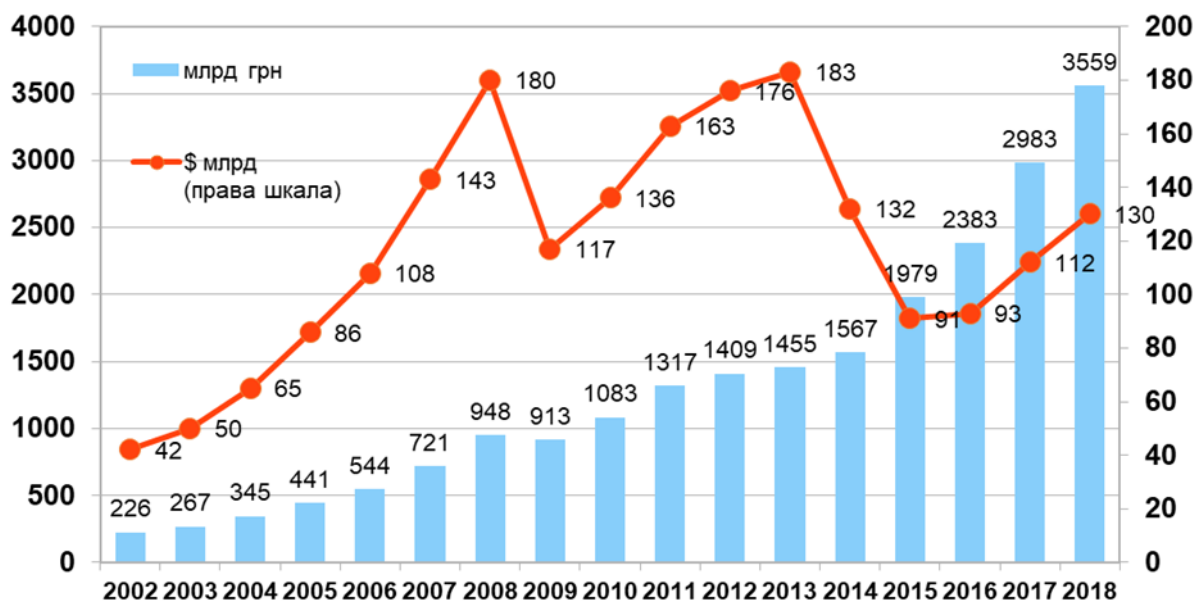
Štruktúra dlhu Ukrajiny – stav k 31.03.2019

(v mil. UAH)	zahraničný		Vnútorný		Celkom	
Štátny dlh	1094870,3	51,0%	764293,5	35,6%	1859163,8	86,6%
Garantovaný dlh	277287,3	12,9%	10192,6	0,5%	287480,0	13,4%
spolu	1372157,7	63,9%	774486,1	36,1%	2146643,8	100,0%

<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/>

Ukrajina pokračuje v prekonávaní následkov krízy spôsobenej ruskou agresiou a stratou kontroly nad Krymom a časťou Donbasu. Za podmienky zachovania terajšieho tempa rastu UA dosiahne „predvojnovú“ úroveň ekonomiky koncom roka 2021. Vojna odialila vývoj národného hospodárstva UA na osem rokov naspäť, preto teraz je potrebné obnoviť ekonomiku rýchlym tempom, aby sa zachoval status quo voči popredným ekonomikám sveta.

Štatistický úrad Ukrajiny uvádza, že HDP UA v roku 2018 predstavovalo 3 559 mld. UAH, čo je najväčší ukazovateľ v ukrajinských dejinách. V dolárovom vyjadrení bol HDP cca 130 mld. USD, čo v žiadnom prípade nie je najlepším ukazovateľom v histórii samostatnej UA. Najvyšší HDP UA bol zaznamenaný v roku 2013 - viac ako 183 mld. USD.

- **lokálna mena, výmenný kurz, história**

Kurz v Národnej banky UA k 24.5. 2019

	USD	EUR	RUB
Kúpa	26,25	29,25	0,385
Predaj	26,50	29,65	0,42

NBÚ	26,29	29,33	0,401
-----	-------	-------	-------

Informácia o lokálnej mene a aktuálnom výmennom kurze ukrajinskej hrivny:
<http://minfin.com.ua/currency/>

Vzhľadom na deficit štátneho rozpočtu prešla Národná banka UA ešte vo februári 2014 na flexibilnú tvorbu výmenného kurzu UAH. Zároveň ukrajinský regulátor podporuje likviditu bankového systému UA a sprísnil požiadavky k subjektom bankovej činnosti UA. Zoznam existujúcich, zbankrotovaných a likvidovaných bánk je uvedený:
<http://index.minfin.com.ua/bank/>
K 31. Máju 2019 je na Ukrajine celkovo 75 bánk.

- **HDP na obyvateľa, HDP v PPP, deficit štátneho rozpočtu, ver. dlhy**

HDP Ukrajiny na obyvateľa v roku 2018 predstavoval 3238 USD (v roku 2017 2583 USD). Ukrajinský štatistický úrad v súčasnosti uvádza údaje bez okupovaných území Autonómnej republiky Krym, Sevastopoľa a Donbasa.

Pozn.: <http://index.minfin.com.ua/balance/>
<http://index.minfin.com.ua/index/debt/>
<http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>

- **Štruktúra zamestnanosti, počet obyvateľov pod hranicou chudoby**

Úroveň chudoby na Ukrajine je stále vyššia ako pred krízou v rokoch 2014 - 2015. Podľa MMF a Svetovej banky je Ukrajina najchudobnejšou krajinou v Európe, obsadila 134. miesto na svete, pokiaľ ide o HDP na obyvateľa.

- **Minimálna mzda**

Obdobie

od 01.01.2017 do 31.12.2017	3200,00 UAH
od 01.01.2018 do 31.12.2018	3723,00 UAH
od 01.01.2019	4173,00 UAH

Zdroj: index.minfin.com.ua/index/salary/

- **Stanovené životné minimum**

Obdobie	
od 01.01.2018 do 30.06.2018	1700,00 UAH
od 01.07.2018 do 30.11.2018	1777,00 UAH
od 01.12.2018 do 31.12.2018	1853,00 UAH
od 01.01.2019 do 30.06.2019	1853,00 UAH
od 01.07.2019 do 30.11.2019	1936,00 UAH
od 01.12.2019	2027,00 UAH

Počet nezamestnaných na Ukrajine podľa štvrťrokov 2018 (tis.)

2018	Počet obyv. celkom	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	Nezamestnaní	% nezamestn.
------	--------------------	---------------------------------	--------------	--------------

I štvrťrok	42322,0	17090,5	1711,9	10,0%
II štvrťrok	42263,9	17207,4	1600,0	9,3%
III štvrťrok	42220,8	17292,1	1548,5	9,0%
IV štvrťrok	42153,2	17296,2	1577,6	9,1%

V zmysle prijatého zákona o štátnom rozpočte na rok 2019 bolo stanovené životné minimum od 1.1.2019 na 1853,00 UAH, od 1.7. 2019 je stanovené vo výške 1936,00 UAH a od 1.12.2019 na 2027,00 UAH a minimálna mzda – 4137 UAH (cca 144 EUR).

Pozri: <https://tradingeconomics.com/ukraine/unemployed-persons>

- nákladovosť pracovnej sily
- Porovnanie mzdy, benefitov, zdanenia, odvodov

Hlavné odvetvia hospodárstva

- **charakteristika hospodárstva,**

Celkovo možno charakterizovať hospodársku situáciu začiatkom mája 2019 na Ukrajine ako makroekonomicky stabilizovanú. UA pokračuje v implementácii ekonomických reforiem. UA ekonomika rastie, stále je však závislá na zahraničnej finančnej pomoci. Najrýchlejšie rastúcim odvetvím národného hospodárstva je poľnohospodárstvo a stavebníctvo. Rastú aj reálne mzdy a mierne sa znižuje chudoba. Najväčšou obavou zostáva otázka splácania zahraničných dlhov. Dlh UA predstavuje 74,32 mld. USD. V priebehu rokov 2019 a 2020 musí Ukrajina splatiť 17 mld. USD (zahraničný a domáci dlh) , ináč jej hrozí Cross Default.

V aktualizovanej prognóze Ministerstva ekonomického rozvoja a obchodu UA (MERO UA) z 29. mája 2019 sa uvádza, že rast HDP UA sa v roku 2019 spomalí na 2,7% z pôvodných 3,3% v roku 2018 s poklesom inflácie na 7,6% z 9,8% v roku 2018. V roku 2019 sa očakáva sa zvýšenie spotrebiteľských cien na úroveň 8,7%, na 7,6% v roku 2020, na 6,8% v roku 2021 a na 6% v roku 2022. Experti Ministerstva ekonomického rozvoja a obchodu UA považujú za najväčšie domáce riziká pre ukrajinskú ekonomiku v rokoch 2019-2021, vysokú úroveň korupcie, pomalý proces reforiem a zvýšenú migráciu pracovnej sily. Medzi vonkajšími rizikami zostávajú hybridné hrozby, nedostatok externého financovania a obmedzenie prístupu na medzinárodné kapitálové trhy.

Úroveň tieňovej ekonomiky UA dlhodobo dosahuje vysoký pomer k HDP. (Ministerstvo ekon. rozvoja a obchodu uvádza, že podľa jeho ocenenia úroveň šedej ekonomiky UA predstavuje 33% HDP. Šedá ekonomika je najmä v oblasti maloobchodu (až 48% HDP) a v štátnych podnikoch (22%HDP). Podľa MERO hlavnou prekážkou znižovania úrovne šedej ekonomiky je nízka dôvera k štátnym inštitúciám.) Výrazné reformné úsilie si bude vyžadovať Ukrajina najmä v súvislosti s dôrazom na začiatok economickej obnovy hospodárstva a naštartovanie reformného procesu, ako jednej zo základných podmienok finančnej pomoci UA zo strany EÚ či MMF.

- **priemysel, poľnohospodárstvo, infraštruktúra**

V ostatnom období zaznamenávame na Ukrajine stagnáciu rastu priemyselnej výroby. V priebehu roku 2018 sa ukazovalo kolísanie výkonov výroby a boli zaznamenané aj poklesy priemyselnej výroby v porovnaní s analogickými mesiacmi roku 2017.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

- WTO, OECD, EÚ, NATO a iné regionálne združenia

Ukrajina je členskou krajinou: OSN, OBSE, SEI, WTO, SNŠ, BSEC, GUAM, Dunajskej komisie, Baltickej rady, INOGATE a ďalších.

- **Eurointegrácia Ukrajiny.**

Dňa 21.3.2014 UA podpísala politickú časť Asociačnej dohody s EU, ktorá bola paralelne ratifikovaná dňa 16.9.2014. Premiér UA Arsenij Jaceňuk stanovil veľmi ambiciózný termín: implementovať Asociačnú dohodu EU-UA do roku 2017, t.j. do 3 rokov. Vláda UA schválila Akčný plán pre implementáciu Asociačnej dohody s EU pre roky 2014 až 2017.

DCFTA sa začala uplatňovať od 1. januára 2016, sústreďuje na liberalizáciu vzájomného obchodu a pokrýva všetky oblasti vzájomného obchodu vrátane služieb, ochranu autorských práv, clá, verejné obstarávanie, energetiku, technické normy, riešenie obchodných sporov, ochranu konkurencie a iné oblasti.

Od 1.9.2017 vstúpila do platnosti Asociačná dohoda medzi EÚ a UA. (Rokovania o AA prebiehali v rokoch 2007 - 2011 a 21.3. 2014 bola podpísaná politická časť a 27.6.2014 ekonomická časť. Dočasné aplikovanie AA začalo od 1.11.2014 a DCFTA vstúpila do platnosti od 1.1.2016.)

Súčasne treba poukázať na skutočnosť, že UA za 4 roky ani v jednej oblasti na 100% neharmonizovala UA legislatívu s normami EÚ. Ide napr. o odvetvie dopravy, sociálnu oblasť, pracovné právo, colné predpisy. Následkom je, že neplnenie si hlavných bodov Asociačnej Dohody zo strany UA sa nedarí prilákať viac investorov a zabezpečiť transparentné fungovanie zóny voľného obchodu. Súčasne sú aj pozitívne kroky: rast exportu UA tovarov do EÚ, prijatie niektorých právnych dokumentov týkajúcich sa energetiky, štátne nákupy (verejné obstarávanie) a ochrana životného prostredia.

Členstvo Ukrajiny vo WTO - Ukrajina sa stala členom WTO v roku 2008.

UA v roku 2019 prehrala v poradí už tretí spor s RF, v rámci WTO.

Spolupráca so SNŠ - Bilaterálne ekonomické vzťahy medzi UA a RU odrážajú súčasné politické napätie medzi obidvomi krajinami. Prezident UA P. Porošenko podpísal dekrét odvolávajúci všetkých UA predstaviteľov zo všetkých štatutárnych orgánov SNŠ.

Spolupráca s MMF - Dňa 11.3.2015 UA vedenie MMF rozhodlo o schválení programu spolupráce s UA v rámci mechanizmu rozšíreného financovania (Extended Facility Fund) v objeme 17,5 mld. USD na 4 roky.

Tajomník Rady národnej bezpečnosti a obrany UA O. Danyljuk 30. 5.2019 informoval, že prezident UA V. Zelenskyj počas rokovania s predstaviteľmi misie MMF predstavil program rozvoja hospodárstva UA. Misia MMF, ktorá pricestovala na Ukrajinu 21. mája t.r. je pripravená obnoviť spoluprácu s Ukrajinou po mimoriadnych parlamentných voľbách a po vytvorení novej vlády. MMF zopakoval zoznam reforiem, ktoré musí UA implementovať. Ide o pozemkovú reformu, privatizáciu štátnych podnikov, zrušenie kontroly cien plynu, reformu daňových a colných služieb. Pozn.: Dňa 21. decembra 2018 UA získala prvú tranžu nového programu spolupráce stand-by s MMF vo výške 1 mld. SDR (približne 1,4 mld. USD), vďaka čomu sa medzinárodné rezervy krajiny zvýšili na 20,1 mld. USD. Celkovo je program určený na makrofinancovanie vo výške 3,9 mld. USD.

Spolupráca s OECD - UA chce rozšíriť spoluprácu s OECD a stať sa jej plnoprávnym členom v strednodobej perspektíve. Ukrajina má s OECD podpísané memorandum o porozumení – „Memorandum of Understanding between the OECD and the Government of Ukraine“ z roku 2014.

IRENA- od 25.2.2018 sa UA stala členom Medzinárodnej agentúry pre obnoviteľné zdroje (IRENA -The International Renewable Energy Agency). UA sa tak stala 155 členom organizácie. Členstvo v IRENA umožní UA štátnym spoločnostiam o.i. prístup k lacným pôžičkám.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

- systém riadenia zahraničného obchodu, inštitúcie, legislatívne normy

Základným zákonom upravujúcim zahranično-ekonomickú legislatívu v UA je zákon „O zahranično-ekonomickej činnosti“ zo dňa 16. apríla 1991 v znení neskorších predpisov. Spolu s vyššie uvedeným zákonom subjekty zahraničného obchodu UA musia dodržiavať rad ďalších zákonov a predpisov. Ide najmä o nasledujúce zákony UA: „O zahraničných investíciách“, „O investičnej činnosti“, „O ochrane zahraničných investícií na Ukrajine“, „O uplatnenie osobitných opatrení týkajúcich sa dovozu na Ukrajinu“, „O poriadku platieb v cudzej mene“, Daňový kódex, Jednotný colný sadzobník a pod. (spolu viac ako 350 legislatívnych a právnych noriem v rôznych priemyselných odvetviach).

- **daňový systém, dane, odvody, sociálne zaťaženie, mzdy**

Medzinárodný valutový fond v rámci podmienok udeľovania finančnej pomoci (tranží) požaduje od ukrajinskej vlády prijať o.i. aj zmeny v Daňovom kódexe. Koncom roka 2016 bol pripravený návrh zákona „O zmenách v Daňovom kódexe Ukrajiny“, v ktorom boli niektoré zmeny v oblasti daňových predpisov. V decembri 2016 ho Verchovná rada schválila nové znenie zákona. Cieľom týchto zmien má byť zlepšenie podnikateľského prostredia na Ukrajine a vytvorenie lepších podmienok pre zahraničných investorov.

Hlavné zmeny, resp. inovácie:

1. Jednotný register vrátenia DPH namiesto dvoch (funguje).

Od 10. januára 2017 na stránke Štátneho fiškálneho úradu Ukrajiny je umiestnený jednotný register vrátenia DPH. Register je verejne prístupný, ale zatiaľ ešte nie je možné zistiť, koľko celkovo peňazí nebolo vrátených alebo koľko žiadostí bolo zamietnutých, atď. Vzhľadom na krátkosť času je predčasné hodnotiť tento systém.

2. Zrušenie povinných rozhodnutí Štátneho fiškálneho úradu Ukrajiny (od 1. apríla 2017) Doteraz spoločnosť, ktorá žiadala o vrátenie DPH musela dostať aj kladné rozhodnutie Štátneho fiškálneho úradu Ukrajiny. A až po tomto rozhodnutí boli prostriedky na vrátenie DPH poukázané do štátnej pokladnice a následne mala spoločnosť možnosť ich získať. V súlade so zákonom pri štandardných prípadoch je lehota na kontrolu 30 dní a v prípade výnimočných prípadoch 60 dní. Po ukončení kontroly môžu nastať 2 prípady. V prípade, že na základe výsledkov kontroly nebola potvrdená oprávnenosť požadovaného vrátenia DPH, vrátenie DPH sa neuskutoční pokiaľ sa prípad nedorieši. V prípade, že neboli počas kontroly zistené nedostatky vrátenie DPH sa realizuje v súlade s platnými lehotami.

3. Štátny fiškálny úrad nemôže zastaviť vrátenie DPH po registrácii mesačného daňového priznania k DPH svedomitým daňovníkom (od dňa 1. júla 2017)

Zaevidované mesačné daňové priznanie k DPH je jediným základom pre daňový úver. Ale táto norma nadobúda platnosť po zavedení mechanizmu pozastavenia registrácie podozrivých mesačných daňových priznaní k DPH, ktorý v testovom režime bude spustený už 1. 4. 2017.

4. Štátny fiškálny úrad nemôže jednostranne zastaviť platnosť dohody o digitálnom podpise pri elektronickom hlásení (v platnosti)

5. Daňovník v mesačnom daňovom priznaní k DPH musí uvádzať kód tovaru alebo služby (v platnosti)

6. 5 ročné daňové prázdniny na daň z príjmov z malého podnikania (v platnosti)

Nulová sadzba dani z príjmov sa stanovuje pre podniky, ktoré majú ročný obrat max. 3 mil. UAH do roku 2021. Prítom podniky musia spĺňať rad podmienok, ktoré sú špecifikované v zákone.

7. Jednotný register daňových konzultácií (stal sa verejne prístupným od 1.4.2017)

Pred tým každá oblasť podnikania mala svoj vlastný register, teraz bude jednotný, čo by malo zlepšiť kvalitu a zvýšiť úroveň poskytovaných konzultácií.

8. Ministerstvo financií Ukrajiny uskutoční preverku databáz Štátneho fiškálneho úradu Ukrajiny

9. Nové elektronické e-konto daňovníka

Nové elektronické e-konto daňovníka bude viac funkčné ako doterajšie a budú ho mať ako právnické osoby, tak aj fyzické osoby. Zavedenie tohto systému sa má uskutočniť tento rok.

Legislatívne a iné plány Ministerstva financií Ukrajiny na rok 2017:

Finančná polícia. Zákon o finančnej polícii je už pripravený. Má regulovať daňovú milíciu, pokiaľ nebude vytvorená nová finančná polícia. Predpokladalo sa, že nová finančná polícia začne fungovať v roku 2017, avšak doteraz nebola vytvorená.

Jednotný pokladničný účet. Zákon vstúpil do platnosti 1.1.2018. Jednotný pokladničný účet umožní daňovníkovi uhrádzať dane na jeden účet a štátna pokladňa bude sama rozdeľovať tieto platby.

Daň z vyplatenej dividendy. Návrh nového zákona stanovuje, že daň z príjmu sa bude odvádzať len v prípade vyplatenia dividendy. V prípade, že spoločnosť zisk preinvestuje a ponechá v spoločnosti a dividendy tak nebudú vyplatené, daň z príjmu sa neplatí.

- **špecifiká podnikania v teritóriu, výhody a nevýhody podnikania v krajine**

Výhodami podnikania na Ukrajine je veľkosť trhu, geografická blízkosť trhu, konkurencieschopnosť slovenských tovarov a služieb, spoločná hranica, relatívne stále nenasýtený trh, príbuzná reč a mentalita, realizácia ekonomických reforiem. Nevýhodami podnikania na Ukrajine je súčasná napätá situácia vo východných regiónoch UA, nízka momentálna kúpyschopnosť ukrajinského obyvateľstva. Súčasnou príležitosťou UA je snaha vlády UA zlepšiť podnikateľské a investičné prostredie UA, likvidovať korupciu a realizovať komunálnu reformu s väčšími kompetenciami samosprávnych orgánov.

V prvom rade, ak chce firma SR úspešne preniknúť na trh UA, mala by dospieť k strategickému rozhodnutiu začať cielene spracovávať možnosti podnikania na tomto perspektívnom trhu. Výhodou je jazyková a profesionálna vybavenosť zodpovedných pracovníkov, s možnosťou absolvovať sériu osobných rokovaní na mieste. Potrebná je trpezlivosť v obchodných rokovaniach. Prípadné prvotné neúspechy by nemali odradiť firmu SR od svojho strategického zámeru vstúpiť na trh UA.

Ako na každom inom zahraničnom trhu, je potrebné spracovať marketingový prieskum trhu UA vo vzťahu k danému produktu, ktorý chce slovenská firma exportovať, vrátane prieskumu regulačných opatrení UA, colných formalít, prítomnosti domácich výrobcov, potenciálu trhu, cieľových skupín.

Dôležitým aspektom úspešnosti podnikania v UA je nájdenie seriózneho a spoľahlivého ukrajinského partnera. Dôležité sú osobné vzťahy. Výhodou v podnikaní v UA je mať spoľahlivého miestneho obchodného partnera s dobrými väzbami na miestne štátne aj samosprávne orgány. Nájdenie spoľahlivého partnera v UA je obvyčajne výsledkom koncentrovanej snahy slovenskej firmy: častokrát je potrebné rokovať s viacerými potenciálnymi partnermi, aby sa dospelo k správne rozhodnutiu.

Profesionalizmus v otázkach zmluvných, colných, daňových pri exportovaní slovenských tovarov a služieb na trh UA alebo pri investovaní v UA je dnes už prakticky nevyhnutnosťou. V prípade potreby je lepšie angažovať profesionálneho právnik, colného deklaranta alebo daňového poradcu, aby nedochádzalo k zbytočným chybám, a aby sa predišlo prípadným riešeniam sporov na súdoch.

Ukrajinskí podnikatelia sú väčšinou otvorení novým obchodným rokovaniach, môžu však požadovať investovanie zo strany slovenskej firmy vzhľadom na vysokú cenu úverov v UA. Pre ukrajinských podnikateľov je dôležitý bezprostredný osobný kontakt so svojimi obchodnými partnermi. Často ukrajinskí podnikatelia jednajú rýchlo, preto je výhodou pre slovenské firmy byť na obchodné rokovania dobre pripravení. V niektorých prípadoch môže byť pre slovenskú firmu výhodou založenie dcérskej spoločnosti v UA, napríklad s cieľom vybudovania distribučného skladu, s cieľom účasti v elektronických aukciách alebo vo verejných obstarávaníach štátnych a samosprávnych subjektov v UA.

- odkazy na internetové stránky, ktoré informujú o danej problematike

<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=959-12>

http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=5367238

<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

<http://www.sta.gov.ua/doccatalog/document?id=332151>

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

- **inštitúcie, ktoré realizujú podporu, proexportné programy, hlavné projekty**

Medzi vladné inštitúcie, ktoré realizujú podporu rozvoja ekonomiky UA patria:

- Ministerstvo ekonomického rozvoja a obchodu UA (www.me.gov.ua)
- Štátna služba UA pre regulačnú politiku a rozvoj podnikania (www.dkrp.gov.ua)
- Obchodno-priemyselná komora UA (www.ucci.org.ua)

Ukrajine v jej reformnom procese najviac pomáha EÚ spolu s MMF, USA, Kanadou, Japonskom a Svetovou bankou. Od Majdanu:

- MMF v marci 2015 schválila štvorročný program makroekonomickej pomoci (Extended Fund Facility) pre Ukrajinu v celkovej hodnote 17,5 mld. USD (15,4 mld. Euro); UA doteraz v rámci tohto programu získala 4 fin. tranže v objeme 8,7 mld. USD.
- EÚ vynaložila 3,16 mld. Euro; 1,36 mld. Euro v roku 2014 a ďalších 1,8 mld. Euro v rokoch 2015/2016 na makro finančnú pomoc;
- EÚ rozhodla o poskytnutí UA dodatočných obchodných preferencií s platnosťou na 3 roky. Rozšírené obch. preferencie začali platiť od 1.10.2017. Tieto preferencia sa týkajú najmä poľnohospodárskej produkcie a reálne budú prístupné pre UA výrobcov od 1.1.2018. Ide o nasledovné položky kde sú zvýšené kvóty: med (o 2500 ton), spracované rajčiaky (o 3000 ton), hroznový džús (o 500 ton), pšenica (o 65000 ton), kukurica (o 625000 ton), krúpy (o 7800 ton), ovos (o 4000 ton), jačmeň (o 325000 ton). Súčasne sa predvída úplné zrušenie dovozného cla na niektoré priemyselné výrobky, napr.: hnojivá, farby, pigmenty, obuv, meď, hliník a zariadenia pre TV a zvukové nahrávky. (EÚ je pre UA najväčším obchodným partnerom, avšak UA podiel na trhu EÚ je len 0,8%.)
- Európska komisia rozhodla koncom roka 2017, že nevyplatí UA 3. finančnú tranžu v rámci makrofinančnej pomoci v objeme 600 mil. euro. (Celková makrofinančná pomoc EÚ bola schválená v objeme 1,8 mld. euro v 3 splátkach po 600 mil. euro. UA získal len 2 splátky) Dôvodom bolo, že UA nespĺnila všetky EK požadované podmienky – zrušenie zákazu exportu guľatiny, spustenie automatickej kontroly majetkových priznaní (e-deklarácií), zákon o pôžičkovom registre Národnej banky UA a uskutočnenie kontroly majiteľov spoločností.
- Svetová banka investovala 1,38 mld. USD (1,25 mld. Euro) a 1,35 mld. USD (1,2 mld. Euro) v rokoch 2014 a 2015; Svetová banka dňa 18.10.2016 rozhodla o poskytnutí UA 500 mil. USD na nákup plynu. Táto finančná čiastka, podľa slov ministra financií UA, umožní bez väčších problémov prekonať vykurovaciu sezónu 2016/2017;
- USA poskytli 2 mld. USD (1,78 mld. Euro) na kreditné garancie a cca 800 mil. USD (715 mil. Euro) v rámci programu financovania Ukrajiny v rokoch 2014 a 2015.

Najväčšími individuálnymi donormi z EÚ je aj naďalej Nemecko. Poľsko poskytlo cca 100 mil. Euro, z ktorých bolo 89 mil. Euro určených tiež na makro finančnú pomoc.

EBRD ponechal svoju prognózu rastu ekonomiky UA v roku 2018 na úrovni 3% a očakáva zachovanie tejto úrovne aj v roku 2019. Súčasne EBRD poukazuje na skutočnosť, že splatenie veľkých dlhov v rokoch 2018-2020 a tiež prezidentské a parlamentné voľby v roku 2019 predstavujú veľké riziko pre ekonomický rast UA. EBRD ďalej poukazuje na zvýšenú neistotu v súvislosti s ďalšou spoluprácou UA s MMF, keďže vláda znížila svoju rozhodnosť implementovať požadované reformy. Podľa EBRD rast ekonomiky UA zostane relatívne pomalý. Svetová banka ponechala svoju prognózu rastu ekonomiky UA v rokoch 2018 – 2019 bez zmeny a to na úrovni 3,5%-4%. SB však upozorňuje, že ak v najbližšom čase nebudú realizované zahraničím očakávané reformy môže sa ekonomický rast spomaliť až na 2%. MMF prognózuje rast HDP na rok 2018 a to na úrovni 3,2% a súčasne zhoršil prognózu na 2019 a to na 3,3% zo 4%. Národná banka UA predpovedá zrýchlenie rastu HDP v roku 2018 na úrovni 3,4% z pôvodných 2,5% v roku 2017 a v rokoch 2019-2020 spomalenie na úroveň 2,9%.

Dňa 15.4.2015 Európsky parlament a Rada EÚ rozhodli o poskytnutí Ukrajine makrofinančnej pomoci v objeme 1,8 mld. EUR. Taktiež na jar 2015 EÚ a Ukrajina podpísali Memorandum o porozumení medzi EÚ a Ukrajinou. Makrofinančná pomoc mala byť poskytovaná celkovo 3 tranžami, po 600 mil. euro každá. Táto makrofinančná pomoc je vlastne pôžička, avšak poskytovaná značne lacnejšie a na dlhšiu dobu splatnosti, ako napr. pôžičky poskytované Medzinárodným menovým fondom.

Prvú makrofinančnú tranžu získala Ukrajina už v roku 2015. Vtedy sa očakávalo, že ešte do konca toho istého roku UA získa aj 2. tranžu a ostatnú 3. v roku 2016. Avšak realita bola iná a poskytovanie tranží bolo fakticky „zamrzené“, hlavne kvôli neochote predstaviteľov UA napĺňať podmienky, ktoré sú spojené s poskytnutím pôžičky. EK dňa 16.3.2017 schválila 2. tranžu makrofinančnej pomoci UA (600 mil. euro). Následne EK neudelila UA 3. tranžu, nakoľko UA nespĺnila požadované podmienky a 600 mil. eur „prepadlo“. (Tento program pomoci sa skončil 4.1.2018.)

Následne v marci 2018 EK schválila návrh nového programu makrofinančnej pomoci UA v objeme 1 mld. eur. (2 fin. tranže po 0,5 mld. euro) Poskytnutie tejto pomoci musí ešte byť schválené Európskym parlamentom a Radou EÚ. Taktiež vyplácanie pomoci bude závisieť od uskutočňovania reforiem na UA. UA očakáva, že už na jeseň 2018 začne čerpať predmetnú pomoc.

EK prijala v apríli 2015 rozhodnutie poskytnúť UA finančnú podporu v objeme 110 mil. EUR na rozvoj malého a stredného podnikania.

Rada EÚ na návrh EK dňa 14.4.2014 odsúhlasila jednostranné zníženie dovozných colných sadzieb pre dovoz tovarov z UA do EU. Pozitívny ekonomický efekt pre ukrajinských vývozcov sa oceňuje na úrovni 487 mil. EUR ročne. Ukrajinský export musí byť v súlade s pravidlami EU o pôvode tovaru. Uvedené rozhodnutie EU umožňuje opäť zaviesť dovozné clá, ak by dovoz z UA do EU spôsobil problémy európskym výrobcam. Rozhodnutie EK zavádza odstránenie dovozných ciel EU na 94,7% priemyselnej produkcie UA, v oblasti poľnohospodárskej produkcie zavedenie neobmedzených preferencií EU na 82,3% ukrajinského exportu.

EBRD je pripravená poskytnúť UA úvery v objeme minimálne 5 mld. EUR do roku 2020 v rámci medzinárodného programu finančnej pomoci pre podporu štrukturálnych a makroekonomických reforiem. EBRD plánuje zvýšiť objem investícií v UA do 1 mld. EUR ročne v priebehu najbližších niekoľko rokov z pôvodne plánovanej úrovne 550-750 mil. EUR ročne. EBRD sa vrátila k financovaniu projektov v štátnom sektore ekonomiky UA s dôrazom na financovanie dôležitých infraštruktúrnych projektov. Zároveň EBRD plánuje v UA aktívne pracovať v podnikovom a finančnom sektore, financovať energoeфекtívne projekty a rozširovať financovanie malých a stredných podnikov.

Svetová banka (WB) je jedným z kľúčových kreditorov UA. Od momentu prístúpenia UA do WB v roku 1992 WB investovala v UA celkovo viac ako 9 mld. USD v rámci 45 projektov a programov. WB realizuje v UA projekty predovšetkým v oblasti rozvoja transportu, komunálneho hospodárstva a zdravotníctva. Podľa expertov WB prioritou v reformách novej vlády UA by malo byť reforma naftovo-plynárskeho sektora, predovšetkým ozdravenie Naftogazu a dosiahnutie energetickej nezávislosti krajiny. V súčasnosti je WB pripravená poskytnúť UA 800 mil. euro na podporu reforiem. Avšak túto pomoc podmieňuje prijatím zákona o špecializovanom protikorupčnom súde, čo sa doteraz nestalo. V súčasnosti UA realizuje so WB celkovo 7 spoločných projektov v hodnote 2,303 mld. USD. Ide o projekty v oblastiach: dopravy, magistrálnych elektrizačných prenosových sústav, medicíny, sociálnej politiky, zásobovanie vodou a energetickej efektívnosti.

Európska investičná banka (EIB) v roku 2017 EIB podporovala v UA projekty zvýšenia energoeфекtívnosti, ekologické projekty, projekty MSP. EÚ potvrdila poskytnutie nového balíka finančnej pomoci UA v rámci realizácie projektov jadrovej bezpečnosti. Celkový rozpočet programov jadrovej bezpečnosti na obdobie 2014-2020 predstavuje 225 mil. EUR. (Ministerstvo ekológie a prírodných zásob UA v apríli 2017 oznámilo, že UA začala výstavbu centrálného úložiska vyhoreného jadr. paliva z UA JE. Toto úložisko sa bude nachádzať v „zóne odcudzenia“, tak sa nazýva rádioaktívnym žiarením kontaminované územie v okolí

černobyľskej JE. Projektové a stavebné práce bude realizovať Energoatom a zariadenia dodá spoločnosť Holtec. Doteraz UA vyvážala jadrový odpad do RF a ročné náklady predstavovali 200 mil. USD.)

EIB plánuje poskytnúť UA pôžičku na bezpečnosť cestnej premávky v objeme 75 mil. eur. Finančné prostriedky majú byť využité na rozvoj mestskej dopravnej infraštruktúry v mestách Kyjev, Odesa, Ľvov, Dneper a Charkov. Celkový objem projektu je 200 mil. eur. Pozn.: V roku 2016 EIB poskytla UA pôžičku vo výške 200 mil. eur na obnovu verejnej dopravy.

EIB poskytne UA pôžičku v objeme 400 mil. euro na rozvoj malého a stredného podnikania. Pôžička je určená na 5 rokov s možnosťou predĺženia využívania finančných prostriedkov EIB.

Ďalej, podľa všeobecných plánov EIB na Ukrajine sa plánuje podpora projektov v hodnote viac ako 5 miliárd eur. Medzi najväčšie projekty na rozvoj infraštruktúry ukrajinských miest patrí pokračovanie výstavby tretej línie metra v Charkove. Celková plánovaná pôžička na tento projekt od EIB a EBRD je 320 miliónov eur.

Okrem iného nie menej významnými iniciatívami sú modernizácia cestnej siete a zlepšenie bezpečnosti dopravy v piatich veľkých ukrajinských mestách: Dnepra, Kyjev, Charkov, Ľvov a Odesa. Projekt predovšetkým prináša zavedenie európskych noriem v oblasti výstavby a opravy ciest ako diaľkovej komunikácie a v rámci miest. EIB tiež aktívne spolupracuje s podnikmi v energetickom sektore Ukrajiny.

PL poskytuje UA úver 100 mil. EUR za účelom modernizácie ukrajinských teplární a rozvoj cezhraničných PL-UA priechodov a taktiež 55 mil. euro v rámci ODA.

c) Verejné obstarávanie

• podmienky, legislatíva, základné pravidlá, prax, ofsety

Najvyššia rada UA prijala dňa 10.4.2014 nový zákon „O realizácii verejného obstarávania č. 1197-VII, ktorý nadobudol účinnosť dňa 20.4.2014, s cieľom zvýšiť transparentnosť a odstrániť korupciu v procese verejného obstarávania. Ide o najviac skorumpovanú sféru ukrajinskej štátnej moci. Návrh nového zákona bol vypracovaný vládou UA v súlade s európskou legislatívou. Nový zákon o verejnom obstarávaní: skracuje zoznam prípadov, kedy sa neuplatňuje predmetný zákon s cieľom zabrániť bezkontrolnému využívaniu rozpočtových prostriedkov; definuje objednávateľa v súlade s princípmi smerníc EU; prispôsobuje procedúru obstarávania od jedného účastníka v zmysle smerníc EU; ruší nevyhnutnosť zverejnenia oznamov v tlačenej oficiálnej publikácii a nahrádza povinnosťou zverejnenia oznamov na web portáli splnomocneného orgánu s cieľom zvýšenia dostupnosti informácie; určuje zoznam dokumentov, aké objednávateľ vyžaduje od účastníkov verejného obstarávania.

Zákon o realizácii verejného obstarávania sa vzťahuje na všetky štátne inštitúcie a organizácie, samosprávy, komunálne podniky a nimi vytvorené dcérske spoločnosti, pričom podiel štátu alebo samosprávy v nich musí byť minimálne 50%.

Oznam o vyhlásení verejného obstarávania, ako aj oznam o výsledkoch verejného obstarávania objednávateľ tovarov, služieb alebo prác v zmysle legislatívy musí byť zverejnený na web portáli splnomocneného orgánu pre verejné obstarávanie (www.tender.me.gov.ua). Registrácia pre záujemcov o používanie uvedeného portálu je bezplatná.

Splnomocneným orgánom pre oblasť verejného obstarávania je Ministerstvo ekonomického rozvoja a obchodu UA. Kontrolnú a monitorovaciu funkciu vo vzťahu k procedúre verejného obstarávania plnia aj nasledovné inštitúcie: Štátny kontrolno-revízny úrad, Rozpočtová komora, Protimonopolný úrad UA, Hlavný kontrolno-revízny úrad UA, Štátny štatistický úrad UA. Pre zvýšenie efektívnosti verejného obstarávania tovarov, prác a služieb bol v UA založený štátny podnik „Zovništorhvydav Ukrajiny“, ktorý účastníkom verejného obstarávania poskytuje informačno-konzultačné služby, zabezpečenie tendrovej dokumentácie, vypracovanie analýz a školenia v sfére verejného obstarávania. Podnik „Zovništorhvydav UA“ je tiež vydavateľom periodika „Visnyk deržavnych zakupivel“, ktorý zverejňuje oznamy o verejnom obstarávaní povinných subjektov v zmysle legislatívy.

Zákon o verejnom obstarávaní, podpísaný prezidentom Ukrajiny 16. februára 2016 bol prijatý v decembri 2015 a začiatkom februára 2016 poslanci hlasovali za redakčné zmeny zákona. Zodpovedajúcim zákonom (návrh zákona č. 3559) o verejnom obstarávaní sa ustanovujú právne a ekonomické princípy obstarávania tovarov, prác a služieb pre potreby štátu a obce.

Od 1. apríla 2016 na Ukrajine funguje systém štátnych objednávok a tendrov PROZORRO (v II. polroku 2015 bola spustená testovacia prevádzka). Občania Ukrajiny môžu kontrolovať tendre a verejné obstarávanie pomocou modulu analýz systému: www.dzo.com.ua/

- **odporúčaný postup pre slovenské podnikateľské subjekty**

V prvom rade môže byť výhodou pre slovenské podnikateľské subjekty zúčastňovať sa tendrov v rámci spoločného podniku alebo konzorcia s ukrajinskými partnerskými spoločnosťami, respektíve cez dcérsku spoločnosť založenú v UA. Ukrajinský partner lepšie pozná miestne pomery a môže rýchlejšie zistiť informácie o pripravovaných tendroch. V každom prípade je žiaduce si v zmysle dostupných možností preveriť serióznosť ukrajinského partnera, jeho finančnú a ekonomickú stabilitu, referencie. V zmysle prijatého zákona č. Zákon UA č. 182-VII, ktorý vo verejnom obstarávaní dáva možnosť uprednostniť subjekty s výrobnými kapacitami a/alebo poskytovaním služieb na území UA, väčšie možnosti úspechu vo verejných obstarávaníach v UA budú mať tie slovenské firmy, ktoré prostredníctvom svojich dcérskych spoločností alebo spoločných podnikov založených v UA budú môcť splniť požiadavky uvedené v danom zákone.

S cieľom ochrany svojich záujmov môže objednávateľ tovaru, služby alebo prác v rámci procesu verejného obstarávania požadovať tendrovú garanciu, ktorá môže mať formu bankovej garancie na základe záložného práva alebo depozitu. Podľa informácií štátneho podniku „Zovništorhvydav Ukrajiny“ v praxi UA v procese vyhodnocovania tendrov až 80% odovzdaných bankových garancií účastníkov tendrov je posúdených ako neplatné kvôli nespĺneniu podmienok ukrajinskej legislatívy. Preto je potrebné pamätať na správnu prípravu bankovej garancie v prípade, že si to daný tender vyžaduje. Štátny podnik „Zovništorhvydav Ukrajiny“ môže v oblasti správnej prípravy dokumentov pre účasť vo verejnom obstarávaní poskytnúť cenné konzultácie a odporúčania.

V prípade záujmu o účasť na konkrétnom verejnom obstarávaní je dôležité komunikovať s konzultantmi alebo inými poverenými osobami, ktorí majú v kompetencii prípravu tendrových dokumentov pre daný tender vrátane stanovenia požadovaných technických alebo iných parametrov pre dodávku tovaru, služieb alebo prác.

Slovenským firmám by sme odporúčali orientovať sa najmä na tendre v UA financované medzinárodnými finančnými inštitúciami, ako napríklad EBRD (E5P), WB, EIB, IFC, NEFCO a iné.

- **kontakty na hlavné inštitúcie**

Ministerstvo ekonomického rozvoja a obchodu UA: www.me.gov.ua

Ministerstvo financií UA: www.mfa.gov.ua

Hlavný kontrolno-revízny úrad UA: www.dkrs.gov.ua

Protimonopolný úrad UA: www.amc.gov.ua

Štátny štatistický úrad UA: www.ukrstat.gov.ua

Rozpočtová komora: www.ac-rada.gov.ua

d) Zmluvná základňa

- **ekonomické a hospodárske zmluvy medzi SR a krajinou, zoznam, odporúčania**

Zmluva medzi vládou SR a vládou UA o zamedzení dvojakého zdanenia a zabránení daňového úniku v odbore daní z príjmov a z majetku

- podpísaná 23. 1. 1996

Dohoda medzi vládou SR, vládou Ruskej federácie a Kabinetom ministrov Ukrajiny o preprave jadrových materiálov medzi SR a Ruskou federáciou cez územie Ukrajiny

- podpísaná 21. 10. 2010

Dohoda o spolupráci medzi Úradom pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR a Štátnym výborom Ukrajiny pre technickú reguláciu a spotrebiteľskú politiku v oblasti normalizácie, metrológie a posudzovania zhody

- podpísaná 28. 10. 2010

Protokol o zmenách a doplnení Dohody medzi vládou SR a Kabinetom ministrov Ukrajiny o leteckej doprave

- podpísaný 6. 10. 2010

Protokol o spolupráci MZV SR a MZV Ukrajiny

- podpísaný 6. 10. 2010

Protokol medzi Colným riaditeľstvom SR a Štátnou colnou službou Ukrajiny o organizácii výmeny informácií o tovaroch a dopravných prostriedkoch pri prechode cez štátnu hranicu SR/Ukrajina

- podpísaný 18. 9. 2009

Memorandum o spolupráci medzi Národnou agentúrou pre rozvoj malého a stredného a Štátnym úradom Ukrajiny pre regulačnú politiku a rozvoj podnikania - NADSME/MH SR

- podpísané 3.9. 2013 počas 4. Zasadnutia MVK pre hospodársku, priemyselnú a vedecko-technickú spoluprácu.

- Ostatné 4. zasadnutie Medzivládnej komisie pre hospodársku, priemyselnú a vedecko-technickú spoluprácu SR-UA sa konalo 2.-3.9.2013 v Bratislave.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície:

- **objem PZI v krajine a z teritória, celkový vývoj za posledné 2 roky, trendy**

	Priame zahraničné investície v UA (PZI)		Priame zahraničné investície z UA	
	celkovo	SR / UA	celkovo	UA / SR
2014	53704,0	99,7	6702,9	-
2015	39356,8	74,2	6456,2	-
2016	32122,5	72,2	6315,2	-
2017	31230,3	71,1	6346,3	0,4
2018	31606,4	74,9	6322,0	0,4

Celková suma priamych zahraničných investícií na Ukrajine v roku 2017 dosiahla 1,817 miliardy USD, čo je rekordne nízki objem za ostatných 8 rokov. Prepad oproti roku 2016 predstavoval 57,5%. V roku 2016 PZI predstavovali 4,405 mld. USD.

Najväčšia časť zahraničných investícií smerovala do finančného sektora ukrajinskej ekonomiky - 35% z celkovej sumy. Ďalších 28% zahraničných spoločností investovalo do

ukrajinského priemyslu. Podiel investícií v obchode s vozidlami a nehnuteľnosťami predstavoval 9%, resp. 6%. Podľa Štátneho štatistického úradu UA najväčšie množstvo investícií prišlo na Ukrajinu z Cypru - 506 mil. USD (podiel 27%). Druhým najväčším investorom na Ukrajine bola Ruská federácia, ktorá investovala 396 mil. USD (podiel 21,2%) do ukrajinskej ekonomiky. Nasledujú Holandsko – 262,5 mil. USD (podiel 14%), Veľká Británia - 211,7 mil. USD (11,3%) a Nemecko – 119,3 mil. USD (podiel 6,4%). Správcovské spoločnosti väčšiny ukrajinských hutníckych a drevárskych závodov sú registrované v takýchto offshore krajinách ako Cyprus a Holandsko.

Investície SR na Ukrajinu (ostatných 5 rokov)

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Investícia (mil. USD)	71,1	70,4	99,7	74,2	72,2	71,1	74,9

- **hlavné sektory a investori, kontakty na inštitúcie zaoberajúce sa podporou PZI**

- **prílev PZI z teritória do SR a naopak, príklady úspešne realizovaných projektov**

- **technická a finančná pomoc pri vstupe zahraničných investorov**

- **možnosť repatriácie kapitálu**

- **odporúčané oblasti investovania, projekty regionálnej spolupráce a pod.**

Jedným z najperspektívnejších sektorov investovania v UA je poľnohospodárstvo a živočíšna výroba. Podľa expertov EBRD sa UA vďaka investíciám súkromného sektora môže stať krajinou s rozvinutým poľnohospodárstvom na úrovni Brazílie, Argentíny, USA a Kanady. Agrárny sektor UA za ostatné roky získal štatút vedúceho sektora ukrajinskej ekonomiky. Poľnohospodárska výroba UA sa stáva hlavným sektorom rastu ukrajinskej ekonomiky. Podľa EBRD, pri realizácii súkromných investícií UA môže zdvojnásobiť objem svojej poľnohospodárskej výroby. Problémom stále zostáva otázka schválenia zákona o trhu s poľnohospodárskou pôdou, ktorý je taktiež jednou z podmienok MMF pri schvaľovaní finančnej pomoci.

Perspektívnymi oblasťami investovania v UA sú tiež energetika, zvýšenie energoeffectívnosti ukrajinských priemyselných, poľnohospodárskych a komunálnych podnikov, výstavba infraštruktúry, využívanie Ukrajiny ako tranzitného štátu, zefektívnenie komunálneho hospodárstva. Koaličná dohoda politických strán UA obsahuje záväzok prijatia legislatívnych mechanizmov pre podporu súkromných investícií do zvýšenia energoeffectívnosti, výrazného zníženia nákladov na energie v štátnom a komunálnom hospodárstve a minimalizácie vonkajšej energetickej závislosti krajiny.

Vláda UA stimuluje realizáciu investičných projektov do prioritných sektorov hospodárstva s cieľom vytvorenie nových pracovných miest pri splnení nasledovných podmienok.

b) Energetická politika krajiny

- **energetický mix a energetická bezpečnosť**

UA nedostatočne uspokojuje potreby vlastného hospodárstva. UA má strategickú polohu a domáce zdroje plyn, uhlie, ropa, urán, OZE. Je zároveň i kľúčovou tranzitnou krajinou pre ropu a zemný plyn, disponuje najväčšími podzemnými zásobníkmi plynu v Európe (12 podzemných zásobníkov plynu v celkovom objeme 31 mld. m³.)

UA má jedinečnú príležitosť po podpise AA EU-UA zvyšovať svoju energetickú bezpečnosť. Integrácia ukrajinského energetického trhu s európskym trhom je dôležitým

elementom štátnej národnej stratégie. UA preto musí pokračovať v modernizácii energetického systému, reformovať svoj energetický trh a tým vytvárať pracovné miesta a posilňovať ekonomický rast. Potreba urýchlených a hlbokých reforiem by mala byť prioritou UA i v nadchádzajúcom období. Regulácia cien energií má negatívne dopady na štátny rozpočet UA. Pretrváva vysoká energetická náročnosť ekonomiky a neefektívnosť systému. Zastaralá energetická infraštruktúra spôsobuje straty vo výrobe a taktiež prenose energie. Modernizácia energetického sektora predstavuje veľkú príležitosť pre naštartovanie ekonomického rastu a udržateľného rozvoja UA, prinesie benefity v posilnení energetickej bezpečnosti i v diverzifikácii ekonomiky. Dohoda o energetickom spoločenstve EÚ predstavuje rámec pre regulačnú reformu.

Ukrajina a EÚ podpísali koncom roku 2016 „Memorandum of Understanding on a Strategic Energy Partnership Between the European Union together with the European Atomic Energy Community and Ukraine“.

Energetická štatistika	
Výroba elektrickej energie (2015)	61,61 mil. t ropného ekvivalentu
Čistý import (2015)	30,13 mil. t ropného ekvivalentu
Celková ponuka prvotnej energii (2015)	90,09 mil. t ropného ekvivalentu
Energetická náročnosť (Celková ponuka prvotnej energii/ reálny HDP (na paritu kúpnej sily) (2016)	0,28 tón ropného ekvivalentu /tis. na paritu kúpnej sily v cenách 2005 roku v USD
Celková konečná energetická spotreba (2016)	50,83 mil. t ropného ekvivalentu
Celkový objem vyťaženeho plynu (2017)	20,5 mld. m ³
Spotreba plynu (2017)	31,9 mld. m ³
Celkový objem vyrobeného tepla (2015)	378 210
Konečná spotreba tepla (2015)	315 211
Celkový objem výroby elektrickej energie (2015)	163,68
Spotreba elektrickej energie (2015)	144,89
Spotreba elektrickej energie na jedného obyvateľa (2015)	3,21
Štatistika ESCO (Energy Service Company)	
Počet ESCO (2018)	21
Počet / hodnota podpísaných energoservisných dohôd (2016)	20 dohôd/18 000 000UAH/630 000EUR
Počet / hodnota podpísaných energoservisných dohôd (2017)	3 dohody/2 800 000UAH/85 800 EUR
Počet / hodnota podpísaných energoservisných dohôd (január – august 2018)	154 dohôd/159 300 000UAH/5 027 000 EUR

Záujmom SR je zachovanie prepravy plynu cez územie Ukrajiny v súlade s Európskou stratégiou energetickej bezpečnosti. Ukrajinu považujeme za významného partnera nielen SR, ale celej EÚ. Dovoľte mi vyzdvihnúť úspešný príklad spolupráce operátorov plynárensko-prepravných sietí obidvoch krajín, ktorý umožňuje dodávku plynu zo západu na Ukrajinu.

Pozn.: SK v septembri 2014 spustilo historicky prvý spätný tok plynu zo SK na UA (Vojany - Užhorod). SK, spolu s HU a PL poskytlo alternatívne zásobovacie trasy, a tým výrazne zvýšilo energetickú bezpečnosť UA. Ukrajina za obdobie od 2. septembra 2014 do 1. septembra 2018 importovala cez Slovenskú republiku 36,6 mld. m³ zemného plynu. V roku 2014 dovoz zemného plynu zo Slovenska na Ukrajinu dosiahol 3,6 mld. m³, v roku 2015 - 9,7 mld. m³, v roku 2016 - 9,1 mld. m³, v roku 2017 - 9,9 mld. m³. V roku 2018 Ukrajina celkovo importovala zo SR 6,459 mld. m³ plynu (pokles o 34,8 %), z HU 3,441 mld. m³ (nárast o 21,4%) a z PL 690,1 mld. m³ (pokles o 47,1%). Reverzný tok plynu zo SK na UA predstavuje viac ako 90 % importu plynu do UA. (Pozn.: Celková kapacita spätného toku plynu zo Slovenska na Ukrajinu je 14, 6

mld.m³ ročne (cca. 40 mil.m³/deň)).UA od 25.11.2015 neodoberá žiaden plyn z RU. V roku 2018 bolo cez SR prepravených na Ukrajinu 6,5 mld. m³ zemného plynu.

Slovenská pozícia k plynovodu Nord Stream 2 sa nezmenila. NS2 vnímame ako projekt, ktorý môže negatívne ovplyvniť našu energetickú bezpečnosť. Slovensko má oprávnený záujem na hľadaní energetických riešení, ktoré by zabezpečili ďalšie využívanie slovenskej tranzitnej sústavy plynu.

Pozn.: SK vystupuje proti projektu Nord Stream 2 z dôvodu snahy RU o presmerovanie dodávok zemného plynu do EÚ mimo UA (a SK), čo by zhoršilo úroveň energetickej bezpečnosti SR a ďalších krajín SVE a JVE a ohrozilo významný zdroj príjmov štátneho rozpočtu SR (tranzitné poplatky).

Slovensko v minulosti expresne rýchlym spustením reverzu plynu pomohlo Ukrajine zbaviť sa závislosti od dodávok plynu od svojho východného suseda. Cez SR a prepojovací bod Budince v súčasnosti prúdia najväčšie objemy plynu pre potreby Ukrajiny.

Ukrajina sa dnes zúčastňuje komplikovaných trilaterálnych rozhovorov o budúcom tranzite ruského plynu do Európy. Víтам slová nemeckej spolkovej kancelárky A. Merkelovej o potrebe vyjasnenia úlohy Ukrajiny ako tranzitnej krajiny pre ruský plyn v súvislosti s výstavbou novej infraštruktúry.

Pozn.: Mediátorom komunikácie medzi RU a UA ohľadne vzájomných obvinení a žalôb je PP EK Šefčovič, ktorý zdôrazňuje potrebu prekonať prekážky v trilaterálnych rozhovoroch a to konkrétne v otázke dodatku k RU-UA plynovej zmluve a otázke protimonopolného rozhodnutia voči Gazpromu zo strany UA. Rokovania sú tvrdé a Ruská federácia je komplikovaným negociačným partnerom.

Pozn.: Ústredným záujmom vlády SR v oblasti prepravy zemného plynu zostáva pokračovanie využívania RU-UA-SK prepravnej trasy dodávok do EÚ. Pozícia tranzitnej krajiny ležiacej na hlavných tokoch zemného plynu v rámci EÚ je dôležitá pre našu energetickú bezpečnosť, zároveň zisky z prepravy predstavujú významný zdroj príjmov štátneho rozpočtu SR (cca. 400 mil. EUR/r.).

Nástrojom, ktorý v tomto smere môže Ukrajine pomôcť je unbundling Naftogazu UA a umožnenie vstupu západného konzorcia do budúceho využívania ukrajinského tranzitného plynovodu.

Pozn.: Dňa 10. apríla 2017 plynárenské spoločnosti Eustream (SK), Snam (IT), Naftogaz (UA) a Ukrtransgaz (UA) podpísali memorandum o porozumení o možnostiach spolupráce pri prevádzkovaní a rozvoji plynárenskej siete UA. Aktuálne sa formuje európske konzorcium (belgická spoločnosť Fluxys, francúzska, GRT gas, holandská Gasunie, talianska Snam a slovenský Eustream a.s.), ktoré by po unbundlingu Naftogazu (pravdepod. 1.1.2020) mohlo prevziať manažérsku kontrolu nad ukrajinským tranzitným plynovodom.

Ukrajina môže z uzatvorenia novej tranzitnej dohody len profitovať, rovnako ako zo spolupráce a investícií so zahraničnými subjektmi v oblasti energetiky, ako je napr. zamýšľaná ťažba zemného plynu na plynovom poli v Juzivskej realizovaná holdingom EPH a konkrétne firmou so slovenskými koreňmi - Naftou a.s. Veríme, že naši podnikatelia a investori budú mať vytvorené priaznivé podmienky pre spoluprácu s ukrajinskými partnermi.

- **Podiel na celkovej výrobe elektrickej energie (v percentách)**

	2017
Tepelné elektrárne	35,9
Jadrové elektrárne	55,1
Obnoviteľné zdroje energie	9

Priority energetickej politiky UA:

- diverzifikácia energetických zdrojov a prepravných trás
- rekonštrukcia plynárensko-prepravnej siete UA, zabezpečenie jej bezpečnosti, využívanie PZP
- dostavba jadrových elektrární, využívanie jadrových elektrární a zvyšovanie úrovne jadrovej bezpečnosti

- zvyšovanie podielu domácich OZE pri výrobe tepla
- zvyšovanie energetickej efektívnosti a znižovanie konečnej energetickej spotreby
- realizácia opatrení integrácie Jednotnej elektroenergetickej sústavy UA k Zväzu centrálnoeurópskej elektrickej sústavy v súlade s ENTSO-E
- príprava realizácie LNG terminálu

Priority vo vzťahu k energetickej bezpečnosti:

- rozvoj vlastnej ťažby uhľovodíkov
- alternatívne zdroje energie
- ťažba bridlicového plynu
- reverz plynu zo SR, PR, Maďarska
- posilnenie elektrických prepojení, prepojenie elektrizačných sústav
- výstavba LNG terminálu

Pozícia UA k medzinárodným energetickým projektom:

Nord Stream 2 - UA je proti realizácii projektu a považuje ho za politicky motivovaný a za prebytočnú kapacitu, ktorá nie je potrebná EÚ, ale len Ruskej federácii. RF chce podľa názoru ukrajinských energetických expertov týmto projektom manipulovať na energetických trhoch v Európe. UA by stratila najväčšiu tranzitnú cestu do EÚ. Realizáciou NS2 existuje pre UA možnosť straty príjmov z tranzitu ruského plynu do EÚ od roku 2020 (v súčasnosti sú príjmy UA za tranzit plynu cca 3 mld. USD ročne.), keďže RU nechce predĺžovať tranzitný kontrakt s UA na prepravu plynu do EÚ, ktorý je platný do konca roku 2019. RU koncentruje svoje úsilie na realizáciu výstavby plynovo-transportnej infraštruktúry aby obišla územie UA, napr. aj Turecký prúd.

Výsledok arbitráže v Štokholme v spore medzi Naftogazom a Gazpromom (Zmluvy z roku 2009 o dodávkach plynu a o tranzite plynu):

Podľa rozhodnutia arbitráže v Štokholme (28.2.2018) musí Gazprom uhradiť Naftogazu 4,63 mld. USD (Gazprom bol súdom zaviazaný doplatiť Naftogazu 4,63 mld. USD za nedodanie dohodnutých objemov plynu v rámci tranzitu cez UA.) Výsledkom je, že na základe dvoch sporov (tranzit plynu a dodávky plynu) medzi spoločnosťami musí Gazprom vyplatiť Naftogazu 4,63 mld. USD (tranzit plynu) a Naftogaz vyplatiť Gazpromu (dodávky plynu, rozhodnutie súdu z 22.12.2017) 2,1 mld. USD. Vo výsledku musí Gazprom vyplatiť Naftogazu 2,56 mld. USD.). Následne na to Gazprom oznámil, že začína jednostranný proces zrušenia zmlúv s Naftogazom.

Projekty SR-UA v oblasti energetiky:

- Prepojenie SR – UA, Vojany – Užhorod Dňa 28.4.2014 spoločnosti Eustream a Ukrtransgaz podpísali Memorandum o porozumení s cieľom realizácie reverzných dodávok zemného plynu cez SR do UA. Plynovod Vojany-Užhorod bol 1. septembra 2014 spustený do komerčnej prevádzky. Celá kapacita plynovodu Vojany - Užhorod je zákazníkmi spoločnosti Eustream, tzv. shippermi, vykúpená do konca roku 2019. Eustream realizuje investíciu výlučne z vlastných zdrojov. Spoločnosť nežiadala o dotáciu ani štát, ani EÚ. Dňa 1. apríla 2016 sa prepojovací boj Budince stal obojsmerným bodom, so vstupnou kapacitou do prepravného systému Eustreamu smerom z Ukrajiny. Súčasne sa v bode Budince na základe vyhodnotenia stupňa využitia existujúcej kapacity pristúpilo k dynamickej ponuke navýšenej prerušiteľnej kapacity, a to na základe vyhodnotenia pravdepodobnosti prerušenia pre mesačné produkty.
- Twinningový projekt s označením UA/44 „Support the National Commission for State Energy and Public Utilities Regulation of Ukraine in the Process of Electricity Market Reform“.

V Kyjeve sa dňa 15. februára 2018 konalo slávnostné ukončenie Twinningového projektu – „Podpora národného regulačného orgánu pre energetiku a verejné služby (NEURC) v procese reformy trhu s elektrinou na Ukrajine.“ Cieľom projektu bolo napomôcť vytvoriť na Ukrajine konkurencieschopný, efektívny a udržateľný trh s elektrickou energiou, ale zároveň

dosiahnuť lepšiu ochranu najzraniteľnejších spotrebiteľov. Projekt, ktorý bol financovaný z fondov EÚ sa začal na jeseň 2015 a trval dva roky.

Projekt spoločnosti NAFTA. Nafta a.s. má záujem o prieskum a ťažbu na Juzovskom plynovom nálezisku (Charkovská a Donecká oblasti). Nafta a.s. má záujem zúčastniť sa na projekte v rámci dohody o rozdelení výroby (Production sharing agreement) a je pripravená prevziať záväzky na najmenej 15 nových vrtov v lokalite Juzovského náleziska a investovať až 200 mil. USD do prieskumu počas prvých piatich rokov. Nafta a.s. spolu s Cub Energy plánuje už v lete 2018 realizovať prvý vrt v Užhorodskej oblasti. Nafta a.s. ešte v roku 2016 odkúpila od Cub Energy 50% podiel na ťažbu v tejto oblasti.

Dňa 10.4.2017 podpísali plynárenské spoločnosti SNAM (IT), Eustream (SK), Naftogaz a Ukrtransgaz (UA) na okraji stretnutia zasadnutia ministrov energetiky krajín G7 v Ríme Memorandum o porozumení, ktorého cieľom je spoločné zhodnotenie možností spolupráce v oblasti prevádzky a rozvoja plynovodnej siete na Ukrajine. (Memorandum bolo podpísané za prítomnosti komisára Cañete-ho a ministra energetiky UA I. Nasalyka.)

Podľa informácií Asociácie ťažobných spoločností UA z 30.5.2019, na ponuku vlády UA - prieskum 9 nálezísk postúpilo 22 prihlášok od 13 spoločností. Medzi spoločnosťami, ktoré sa zareagovali a podali žiadosť je i český holding EPH so slovenským operátorom Nafta. Medzirezortná komisia do 28. júna 2019 vyhodnotí prihlášky - návrhy žiadateľov a predloží svoje odporúčania vláde UA.

- **případný vplyv na energetickú bezpečnosť**

Energetická politika SR založená na princípoch bezpečnosti dodávok (znásobená plynovou krízou z roku 2009), trvalej ekonomickej a ekologickej udržateľnosti sa materializuje v prioritách vlády najmä prostredníctvom podpory diverzifikácie zdrojov a trás dodávky energetických surovín.

- Medzivládna komisia počas 4. zasadnutia slovensko-ukrajinskej medzivládnej komisie pre hospodársku, priemyselnú a vedecko-technickú spoluprácu, ktoré sa uskutočnilo v dňoch 2.-3. septembra 2013 v Bratislave zdôraznila, že existujúci koridor na prepravu ruského zemného plynu (Slovensko-Ukrajina) a ropy je mimoriadne významný a je v záujme oboch strán tento stav udržať za podmienky zaistenia spoľahlivosti tranzitu ropy a zemného plynu cez územie oboch krajín.
- Dňa 28. apríla 2014 bolo v Bratislave za prítomnosti predsedu vlády SR R. Fica, predsedu EK J.M.Barrosa, eurokomisára pre energetiku G. Oettingera, ministra energetiky a uholného priemyslu UA J. Prodana, ministra hospodárstva SR T. Malatinského, STAT MZVaEZ SR P. Javorčika podpísané vedením Eustreamu a.s. a PJSC Ukrtransgazom Memorandum o porozumení medzi Eustream a Ukrtransgaz.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

- **základná charakteristika, podiel nákladov v % HDP**

UA má značný inovačný potenciál, využitie ktorého je obmedzené možnosťami financovania vedecko-výskumných činností. V Globálnom Indexe inovácií (Global Innovation Index) sa Ukrajina v roku 2017 umiestnila na 50. mieste. (V roku 2016 UA obsadila 56. miesto.)

- **politika krajiny v tejto oblasti, medzinárodná pozícia, výsledky**

UA podporuje rozvoj inovačných procesov ako základného predpokladu udržania konkurencieschopnosti ukrajinských produktov. Pre podporu rozvoja vedecko-technickej činnosti, inovácií, transferu technológií a vedeckých parkov UA prijala nasledovné zákony: „O vedeckej a vedecko-technickej činnosti“ č. 1977-XII z 13.12.1991, „O inovačnej činnosti“ (40-15), „O štátnom regulovaní činnosti v sfére transferu technológií“ (143-16) , „O špeciálnom

režime inovačnej činnosti technologických parkov“ (991-14) a „O vedeckých parkoch“ č. 1563-VI z 25.6.2009. V zmysle zákona „O štátnom regulovaní činnosti v sfére transferu technológií“ na činnosť spojenú s transferom technológií je potrebná štátna akreditácia. Technologické parky v UA sa stali efektívnou organizačno-ekonomickou formou spojenia vedy, výroby a infraštruktúrnych organizácií. Formovanie technologických parkov v UA sa začalo ešte v roku 2000 a dnes sa sústreďujú okolo významných ukrajinských univerzít a inštitútov. Novelizáciou zákona „O štátnom rozpočte UA na rok 2005“ a iných zákonov UA bol celkom zrušená nepriama štátna pomoc technologickým parkom vo forme daňových a colných úľav, čo malo negatívne následky na realizáciu inovatívnych projektov. Novelizáciou zákona č. 333 z 12.1.2006 „O špeciálnom režime inovačnej činnosti technologických parkov“ UA čiastočne obnovila daňové a colné úľavy pre podporu realizácie inovačných projektov. Predovšetkým sa jedná o oslobodenie od dovozného cla pri dovoze do UA tovarov potrebných pre realizáciu projektov v rámci technologických parkov: nových zariadení, komponentov a materiálov, ktoré sa nevyrábajú v UA. S cieľom regulácie právnych, ekonomických, organizačných vzťahov pri vytváraní vedeckých parkov, s cieľom prípravy a zavádzania inovatívnych produktov na domácom a zahraničnom trhu UA prijala Zákon o vedeckých parkoch, ktorý vstúpil do platnosti od 1.1.2010. Zákon vytvára predpoklady pre komercializáciu výsledkov vedecko-výskumnej činnosti prostredníctvom vedeckých parkov ako samostatných právnych subjektov. Vznik vedeckého parku schvaľuje Ministerstvo vzdelávania a vedy UA Základnou formou financovania vedecko-výskumných činností v UA je realizácia vedeckých projektov, ktoré sa financujú zo štátneho rozpočtu UA. Štátne dotácie UA financujú predovšetkým mzdy vedeckých pracovníkov, ale nie oblasť materiálo-technickej základne výskumných kapacít. Ukrajinské vedecké subjekty vrátane univerzít hľadajú možnosti ďalších foriem financovania, napr.: grantov (Tempus, 7.rámcový program EK), projektov cezhraničnej spolupráce (ENPI) alebo fondy rizikového kapitálu.

Vláda UA prijala záväzok vypracovať dlhodobú stratégiu rozvoja vysoko technologických výrobných s vymenovaním prioritných sektorov, ktorá umožní vytvorenie nových pracovných miest a podmienok pre návrat pracovných emigrantov; prijať legislatívne stimuly na podporu vzniku nových výrobných kapacít, vedecko-výskumných centier a IT firiem; zabezpečiť výstavbu inovačnej infraštruktúry a efektívneho systému ochrany duševného vlastníctva a transferu technológií s cieľom prilákania vedecko-technických centrov globálnych vysoko technologických korporácií do UA.

V marci roku 2017 bolo Ministerstvom školstva a vedy Ukrajiny ohlásené navýšenie rozpočtu pre výskumné inštitúcie a vysoké školy za účelom podpory vedeckého výskumu a vývoja o takmer 40%, z 366,6 na 507,4 mil. UAH (z 12,6 mil. EUR na 17,5 mil. EUR).

Rozvoj univerzitného výskumu bol označený Ministerstvom školstva a vedy UA za jednu z priorit roku 2017 pre Ukrajinu. Do konca mája 2017 prebiehal na Ukrajine každoročný konkurz jednotlivých tímov vysokých škôl prezentujúcich svoje projekty za účelom transparentného prerozdelenia finančných prostriedkov na vedu a výskum na vysokých školách na rok 2018. V roku 2016 sa súťaže zúčastnilo 132 vysokých škôl, ktoré predložili 834 projektov, z ktorých 511 získalo grant na rok 2017.

V roku 2016 sa tiež uskutočnil konkurz mladých vedcov, pričom zo súťaže bolo vybraných 79 projektov, ktoré majú byť v roku 2017 prefinancované sumou 28,4 mil. UAH (cca 1 mil. EUR). V apríli a máji 2017 prebiehal konkurz na financovanie v roku 2018 s celkovou sumou 10 mil. UAH (345 tis. EUR).

Prioritou Ukrajiny v oblasti vedeckého výskumu v roku 2017 je zvýšenie podpory pre environmentálnu oblasť a aplikovanie konkrétnych výsledkov tohto výskumu na prírodu. Zároveň sa Ministerstvo školstva a výskumu Ukrajiny v roku 2017 plánuje zameriavať na intenzívnu propagáciu vedecko-výskumných aktivít a výsledkov jednotlivých ukrajinských vysokých škôl pre širokú domácu ale aj zahraničnú verejnosť.

Vysoké školy spadajúce do kompetencie Ministerstva školstva a vedy Ukrajiny v roku 2016, zaregistrovali 4526 patentov, predali 55 licencií, vydali 1851 monografií, zverejnili 8206 článkov, ich vedeckí pracovníci mali okolo 144 tis. citácií v medzinárodných databázach a viac ako 100 tis. článkov v odborných časopisoch.

	Podiel podnikov zavádzajúcich inovačné technológie v %	Zavádzanie nových technologických procesov	Z toho znížovanie odpadu a úspora zdrojov	Výroba inovátných typov výrobkov	Z nich nové typy techniky	Podiel realizovaných inovátných produktov v priemyselnom objeme v %
2006	10,0	1145	424	2408	786	6,7
2007	11,5	1419	634	2526	881	6,7
2008	10,8	1647	680	2446	758	5,9
2009	10,7	1893	753	2685	641	4,8
2010	11,5	2043	479	2408	663	3,8
2011	12,8	2510	517	3238	897	3,8
2012	13,6	2188	554	3403	942	3,3
2013	13,6	1576	502	3138	809	3,3
2014	12,1	1743	447	3661	1314	2,5
2015	15,2	1217	458	3136	966	1,4
2016	16,6	3489	748	4139	1305	...

- **odporúčania na využitie osvedčených metód a postupov v SR**

Zaujímavým pre uplatnenie v podmienkach SK je právne zadefinovanie vedeckého a technologického parku v zmysle ukrajinskej legislatívy, ktorý v súčasnom období plní spoločenskú potrebu zvyšovania konkurencieschopnosti domácej ekonomiky. V podmienkach nedostatočného financovania ukrajinských vedecko-výskumných kapacít, pozitívnymi skúsenosťami ukrajinskej strany je spájanie viacerých vedeckých inštitúcií a univerzít do väčších celkov v rámci napríklad vedeckého parku, čo zlepšuje finančnú pozíciu takeého subjektu. Inou pozitívnou skúsenosťou ukrajinského vedecko-výskumného sektoru je vytváranie tzv. virtuálnych vedeckých parkov pri minimálnych finančných nákladoch.

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovočný a vývočný režim, obchodná prax

- **liberalizácia dovočného a vývočného režimu, pokrytie zmluvami so SR**

Po vzniku Ukrajiny ako samostatného nezávislého štátu dovoz a vývoz z Ukrajiny boli obmedzené prísnyimi netarifnými opatreniami, ako sú licencie, kvóty a pod., taktiež existoval zákaz valutových a devízových transakcií. Väčšina z obmedzení je však teraz zrušená.

Úsilia Ukrajiny o vstup do WTO bolo úspešne dokončené jej začlenením do organizácie v r. 2008. Analýza zahranično-obchodných vzťahov s Ukrajinou ukazuje, že jej vstup do WTO pozitívne ovplyvnil nielen harmonizáciu legislatívy s legislatívou WTO, ale aj rast obratu s členskými krajinami.

- **tarifné a netarifné prekážky obchodu**

Ukrajina – autonómne obchodné preferencie

Návrh nariadenia EP a Rady o znížení alebo odstránení ciel na tovar s pôvodom na Ukrajinu prezentovala Európska komisia 11. Marca 2014 (v nadväznosti na politické rozhodnutie hláv štátov a predsedov vlád zo 6. marca 2014);

Navrhované opatrenia sú jednostranného charakteru. Ide o autonómne preferencie, pričom redukcii alebo eliminácii ciel zrealizuje len EÚ;

Preferencie odrážajú listinu záväzkov tak, ako bolo dohodnutá v rámci rokovaní o DCFTA medzi EÚ a Ukrajinou. Ročná výška preferencií by za celú EÚ mala dosiahnuť 487 mil. EUR. Táto suma predstavuje faktickú úsporu na ciele pre ukrajinských exportérov;

Existujúce clá EÚ na dovoz z Ukrajiny sú odstránené na 94,7 % priemyselných výrobkov, pre zostávajúce výrobky budú clá znížené. Preferencie sa týkajú 82,2 % poľnohospodárskych komodít. Pre ostatné produkty bude poskytnutá čiastočná liberalizácia prostredníctvom colných kvót tak, ako to predpokladá DCFTA. Nariadenie obsahuje aj ochrannú klauzulu. V prípade hrozby vážnej škody alebo vážnych ťažkostí spôsobených producentom EÚ bude možné opätovné zavedenie normálnej colnej sadzby;

Poskytnutie preferencií je viazané na dodržiavanie pravidiel pôvodu a efektívnu administratívnu spoluprácu s orgánmi EÚ. Napriek tomu, že ide o jednostranné opatrenie, Kyjev sa má zdržať akýchkoľvek nových cieľ a poplatkov, kvót alebo akýchkoľvek iných obmedzení.

Colná hodnota tovaru sa stanovuje v súlade s medzinárodnými štandardmi pripočítaním ku kontrahovanej cene dopravných nákladov medzi hraničným prechodom a miestom doručenia tovaru.

Colný kódex UA umožňuje precliť tovar v akomkoľvek colnom úrade UA, povinnosť precliť tovar do 4 hodín od podania colného prehlásenia a doloženia požadovaných dokladov, osobnú zodpovednosť colných úradníkov za prieťahy v colnom konaní, možnosť podať colné prehlásenie ešte pred faktickým dovezením tovaru na Ukrajinu.

- **príslušné zákonné normy, nariadenia, štandardy**
- **colné sadzby, dovoznú/vývoznú licencie, clá, DPH, certifikácia, inšpekcia**

Colné sadzby:

Konkrétne colné sadzby sú uvedené na stránke www.gov.ua, v Súbor zákonov, podpoložka Mytnij tarif.

Dovoz tovaru na Ukrajinu podlieha clu, spotrebnej dani a DPH. UA má podpísanú dohodu s niektorými štátmi, ktorá umožňuje výnimky z vybraných dovozných sadzieb. Škála colných sadzieb je od 0 %-100 %. Clo za dovezený tovar sa platí v ukrajinskej hrivne.

UA používa tieto druhy colných sadzieb:

- Ad valorem – v % z colnej hodnoty tovaru
- Špecifické – fixná sadzba v EUR za jednotku (kg, t, liter, ks a pod.)
- Kombinované – ad valorem za podmienky minimálnej špecifickej sadzby

Certifikáciu tovarov v súčasnosti vykonáva Ukrmetrteststandard. Pozri web stránku: <http://www.ukrcsm.kiev.ua/>. Jeho činnosť by mala byť v súlade s medzinárodnými normami, predovšetkým s Dohodou o technických bariérach obchodu WTO. Ukrajinská strana nie je ochotná prijímať certifikáty vydávané zahraničnými skúšobňami.

Problematika ochrany domácich výrobcov je upravená Zákonom Ukrajiny z 22. decembra 1998 č 332-XIV. „O zavedení zvláštnych opatrení týkajúcich sa dovozu na Ukrajinu“. Licencie a kvóty môžu byť zavádzané v prípadoch stanovených v Zákone o zahraničnej a ekonomickej činnosti alebo rozhodnutí Kabinetu ministrov Ukrajiny napr. v prípade zhoršenia zahranično-obchodnej bilancie Ukrajiny. Existuje niekoľko druhov dovozných (vývozných) licencií, avšak na každý druh tovaru môže byť aplikovaný maximálne jeden druh licencie: všeobecná, jednorázová (individuálne), otvorená (individuálne), antidumpingová (individuálne), kompenzačná (individuálne), špeciálna (individuálne)

Kvóty sa uplatňujú formou určenia režimu vydávania individuálnych licencií. Na Ukrajinu existuje systém kvót, na každý druh tovaru môže byť aplikovaná len jedna kvóta: všeobecná, skupinová, individuálna, antidumpingová, kompenzačná alebo špeciálna.

Licencie vydáva Ministerstvo ekonomickeho rozvoja a obchodu UA a vybrané miestne administrácie.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

- porovnanie vývoja za posledné 2 roky, stručný komentár
- aktuálny vývoj zahraničného obchodu, odhad ďalšieho vývoja

Vývoj zahraničného obchodu za posledných 5 rokov, v mil. EUR

	2014	2015	2016	2017	2018
Dovoz	555,7	469,1	446,5	632,4	690,8
Vývoz	325,9	312,4	373,1	466,5	490,1
Obrat	881,6	781,5	819,6	1098,9	1180,9
Saldo	-229,8	-166,7	-73,43	-165,9	-200,7

V roku 2018 bol z Ukrajiny do Slovenskej republiky vyvezený tovar v hodnote 690,8 mil. EUR a vzrástol o cca 11%. Na importe z UA sa v roku 2018 podieľali najmä: rudy kovov, elektrické stroje a zariadenia, prístroje na záznam zvuku, TV obrazu, železo a oceľ, nerastné palivá, minerálne oleje.

V roku 2018 bol zo Slovenskej republiky na Ukrajinu vyvezený tovar v hodnote 490,1 mil. EUR a narástol o cca 10% voči roku 2017. Na exporte zo SR sa v roku 2018 podieľali najmä vozidlá iné ako kolajové, ich časti a súčasti, nerastné palivá, minerálne oleje, jadrové reaktory, kotle, stroje, prístroje, železo a oceľ, plasty a výrobky z nich, soľ, síra a zeminy, papier a lepenka, elektrické stroje a zariadenia, prístroje na záznam zvuku, TV obrazu.

Ukrajina je pre SR dôležitým partnerom v obchodnoekonomickom priestore. Potenciál vzájomnej spolupráce nie je plne využitý a stále existujú nové možnosti. Dôležitým nástrojom dvojstrannej spolupráce je Medzivládna komisia pre hospodársku, priemyselnú a vedecko-technickú spoluprácu. Naším záujmom je obnoviť činnosť tejto komisie, ktorej 4. zasadnutie zasadnutie sa uskutočnilo v septembri 2013 v Bratislave, 5. zasadnutie by sa malo uskutočniť v roku 2019 na Ukrajine. (1. Zasadnutie slovensko-ukrajinskej MVK sa uskutočnilo v dňoch 29.-30. Mája 2007). V rokoch 1994-2002, tj. do členstva SR v EÚ sa uskutočnilo 9. zasadnutí medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre obchodno-hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu. Po vstupe SR do EÚ bol vypracovaný nový štatút MVK).

Medzi TOP 10 slovenských exportérov patria: GEFCO Slovakia s.r.o. KIA MOTORS Slovakia s.r.o. BIC Slovakia s.r.o., Essity Slovakia s.r.o., Dachser Slovakia a.s., DSV Slovakia s.r.o., Whirlpool Slovakia s.r.o., Teletrans Slovakia s.r.o., Dekapedition s.r.o. a TIC Slovakia s.r.o.

Najvýznamnejšími projektami a investíciami SR na Ukrajine sú: Nafta (ťažba ropy v Juzovskom a Užhorodskom nálezisku, Hemo Medika (investícia do medicíny), GGE (kotelne, energetická efektívnosť), SES Tlmače (kotle), Mila Med (výroba a export medu), Chemosvit (obalové materiály), Kerametal (kaolínová baňa v Beregovo), Sana Clis (klinický výskum medicínskych preparátov....

V súvislosti s aktuálnym stavom ekonomiky UA, perspektívnymi oblasťami rozvoja aktuálnej hospodárskej spolupráce SK a UA naďalej zostáva najmä zvýšenie energetickej efektívnosti, využitie alternatívnych zdrojov energií, budovanie infraštruktúry (cestnej, železničnej, leteckej, lodnej, telekomunikačnej, vodohospodárskej), modernizácie výrobných báz, poľnohospodárstvo (moderné technológie pre rastlinnú aj živočíšnu výrobu), technológie na ochranu životného prostredia, drevospracujúci priemysel, potravinársky priemysel.

Ukrajina je 63 ekonomikou sveta. Ako susediaca krajina so Slovenskom sa dlhodobo umiestňuje v TOP 10 krajín príjazdového cestovného ruchu Slovenska. Ide o prioritný trh, ktorý sa vyznačuje nezanedbateľným trhovým potenciálom. Pozitívne výsledky priniesol dvojstranný bezvízový režim. Hoci slovensko-ukrajinská hranica je najkratšia, naša spolupráca nie je ohraničená dĺžkou hranice. Máme záujem na zvyšovaní počtu návštevníkov a rastu dĺžky návštevnosti, čo je vzájomne výhodné. Dňa 3. decembra 2018 sa v Kyjeve uskutočnilo 1. zasadnutie Zmiešanej slovensko-ukrajinskej spoločnej komisie pre cestovný ruch. Komisia začala svoju činnosť na základe Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a Kabinetom ministrov Ukrajiny o spolupráci v oblasti cestovného ruchu (podpísaná 12. júna 2001 v Bratislave).

Slovenská republika podporuje Ukrajinu v procese jej hospodárskej integrácie s EÚ. Na základe vlastných transformačných skúseností chápeme, pred akými náročnými výzvami stojí Ukrajina: implementácie rozsiahlych ekonomických reforiem vedúcich k stabilizácii ukrajinského hospodárstva a aproximácia ukrajinských noriem, štandardov a postupov s normami, štandardami a postupmi EÚ.

SR považuje Prehíbenú a komplexnú dohodu o voľnom obchode (DCFTA) medzi EÚ a Ukrajinou (ktorá je podstatnou súčasťou Asociačnej dohody medzi EÚ a Ukrajinou) za jeden z najvýznamnejších nástrojov na realizáciu, zlepšenie a zintenzívnenie vzájomných hospodárskych vzťahov. V rámci obchodu medzi EÚ a Ukrajinou momentálne evidujeme dve zásadné výzvy, ktoré je potrebné urýchlene vyriešiť. Prvou z nich je ukrajinská legislatíva, na základe ktorej bol v rokoch 2015 a 2017 stanovený 10-ročný zákaz na vývoz viacerých druhov dreva z Ukrajiny. Toto opatrenie, ktoré je v rozpore s pravidlami WTO a AA/DCFTA, a ktoré postihuje aj niektoré slovenské papierenské a drevospracujúce firmy, je potrebné dať do súladu s vyššie uvedenými normami. Za týmto účelom boli vo februári 2019 uskutočnené konzultácie medzi EÚ a Ukrajinou. SR verí v skoré a spravodlivé riešenie tohto problému.

Druhou výzvou je problém s narastajúcim dovozom „neštandardných“ typov kuracieho mäsa z Ukrajiny do EÚ (vrátane SR). Dovoz takéhoto kuracieho mäsa EÚ nie je aktuálne nijak obmedzený, avšak Európska komisia v dvoch kolách rokovaní s ukrajinskou stranou predbežne odsúhlasila zmenu AA/DCFTA, ktorou sa problematické tovarové položky zahrnú do celkovej kvóty na kuracie mäso, ktorá bude adekvátne navýšená.

Slovenská strana má veľký záujem na rozvoji spolupráce s Ukrajinou I v oblasti informačných technológií a v rámci Digitálnej koalície.

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

- miestne štatistiky /hlavné tovarové skupiny a vybrané komodity
- stručný komentár, odhad ďalšieho vývoja

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

- miestne štatistiky /hlavné tovarové skupiny a vybrané komodity
- stručný komentár, odhad ďalšieho vývoja

Štatistický výbor Ukrajiny poskytuje údaje o teritoriálnej štruktúre zahraničného obchodu, viď: www.ukrstat.gov.ua

Hlavnými obchodnými partnermi Ukrajiny sú štáty EÚ. Podiel štátov SNŠ stále klesá. Dlhé obdobie Ukrajina má zápornú bilanciu zahraničného obchodu so štátmi SNŠ kvôli veľkému objemu dovozu ropy a plynu, a od r. 2005 aj s európskymi krajinami kvôli zvýšeniu dopytu po tovaroch dlhodobej spotreby a rôznych zariadení. Kladná bilancia s Afrikou a Áziou je vďaka vývozu kovov a poľnohospodárskej produkcie.

Štatistický úrad UA konštatuje, že údaje sa uvádzajú bez dočasne obsadeného územia autonómnej republiky Krym a Sevastopolu a zóny ATO.

Export/import UA tovarov v roku 2018

Celkový obrat obchodu Ukrajiny s tovarmi a službami v roku 2018 v porovnaní s rokom 2017 sa zvýšil o 11,5% (2017 – 107,660 mld. USD, 2018-120,063 mld. USD). Podľa informácií ŠU UA väčšinu tvoril zahranično-ekonomický obchod s krajinami EÚ (41,9%).

Top-10 obchodných partnerov UA v roku 2018 (tovary a služby):

č.	Krajina	Obrat mld. USD	% z celkového obratu
1	RF	11,963	10,0

2	Čína	8,0	6,7
3	Nemecko	7,06	5,9
4	USA	4,306	3,6
5	Polsko	4,277	3,6
6	Bielorusko	4,131	3,4
7	Švajčiarsko	2,815	2,3
8	Turecko	2,385	2,0
9	Taliansko	2,328	1,9
10	Francúzsko	1,872	1,6
	Krajiny EÚ	50,346	41,9

V roku 2018 export tovarov predstavoval 47339,9 mil. USD, čo je o 9,4% viac v porovnaní s rokom 2017, import – 57141,0 mil. USD, čo je o 15,4 % viac v porovnaní s rokom 2017. Záporná bilancia predstavovala 9801,1 mil. USD (v roku 2017 bola tiež záporná bilancia – 6342,5 mil. USD. Zahranično-ekonomické operácie sa uskutočňovali s partnermi z 232 krajín sveta.

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR za posledných päť rokov (vývoz/dovoz)

- Vývoj zahraničného obchodu za posledných 5 rokov, v mil. EUR

	2014	2015	2016	2017	2018
Dovoz	555,7	469,1	446,5	632,4	690,8
Vývoz	325,9	312,4	373,1	466,5	490,1
Obrat	881,6	781,5	819,6	1098,9	1180,9
Saldo	- 229,8	-166,7	-73,43	-165,9	-200,7

- hlavné dovozné a vývozné komodity

V roku 2018 bol z Ukrajiny do Slovenskej republiky vyvezený tovar v hodnote 690,8 mil. EUR a vzrástol o cca 11%. Na importe z UA sa v roku 2018 podieľali najmä: rudy kovov, elektrické stroje a zariadenia, prístroje na záznam zvuku, TV obrazu, železo a oceľ, nerastné palivá, minerálne oleje.

V roku 2018 bol zo Slovenskej republiky na Ukrajinu vyvezený tovar v hodnote 490,1 mil. EUR a narástol o cca 10% voči roku 2017. Na exporte zo SR sa v roku 2018 podieľali najmä vozidlá iné ako kolajové, ich časti a súčasti, nerastné palivá, minerálne oleje, jadrové reaktory, kotle, stroje, prístroje, železo a oceľ, plasty a výrobky z nich, soľ, síra a zeminy, papier a lepenka, elektrické stroje a zariadenia, prístroje na záznam zvuku, TV obrazu.

Ukrajina je pre SR dôležitým partnerom v obchodnoekonomicknej oblasti. Potenciál vzájomnej spolupráce nie je plne využitý a stále existujú nové možnosti.

Dôležitým nástrojom dvojstrannej spolupráce je Medzivládna komisia pre hospodársku, priemyselnú a vedecko-technickú spoluprácu, Naším záujmom je obnoviť činnosť tejto komisie, ktorej 4. zasadnutie zasadnutie sa uskutočnilo v septembri 2013 v Bratislave, 5. zasadnutie by sa malo uskutočniť v roku 2019 na Ukrajine.

(1. Zasadnutie slovensko-ukrajinskej MVK sa uskutočnilo v dňoch 29.-30. Mája 2007). V rokoch 1994-2002, tj. do členstva SR v EÚ sa uskutočnilo 9. zasadnutí medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre obchodno-hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu. Po vstupe SR do EÚ bol vypracovaný nový štatút MVK).

Medzi TOP 10 slovenských exportérov patria: GEFCO Slovakia s.r.o. KIA MOTORS Slovakia s.r.o. BIC Slovakia s.r.o., Essity Slovakia s.r.o., Dachser Slovakia a.s., DSV Slovakia s.r.o., Whirlpool Slovakia s.r.o., Teletrans Slovakia s.r.o., Dekapedition s.r.o. a TIC Slovakia s.r.o.

- dôvody, ktoré negatívne resp. pozitívne ovplyvňujú vývoj zahraničného obchodu
- perspektívy rozvoja vzájomnej obchodnej spolupráce

V súvislosti s aktuálnym stavom ekonomiky UA, perspektívnymi oblasťami rozvoja aktuálnej hospodárskej spolupráce SK a UA naďalej zostáva najmä zvýšenie energetickej efektívnosti, využitie alternatívnych zdrojov energií, budovanie infraštruktúry (cestnej, železničnej, leteckej, lodnej, telekomunikačnej, vodohospodárskej), modernizácie výrobných báz, poľnohospodárstvo (moderné technológie pre rastlinnú aj živočíšnu výrobu), technológie na ochranu životného prostredia, drevospracujúci priemysel, potravinársky priemysel

V. MARKETINGOVÁ STRATÉGIA

a) Obchodné zvyklosti v teritóriu

- **obchodná prax - odporúčaný postup**

Existuje rozdiel medzi vstupom na ukrajinský trh slovenskej spoločnosti a nadnárodnej spoločnosti, ktorá nemá žiaden problém s počiatočnými investíciami na prieskum trhu, poplatky za konzultačné, poradenské služby, poprípade zaplatenie profesionálnej špecializovanej firmy pre prípadnú certifikáciu výrobku, alebo jej zastupovanie pri konaní pred štátnymi orgánmi na Ukrajine.

Slovenské firmy a spoločnosti by si mali v prvom rade sumarizovať základné informácie o ukrajinskom trhu, zvyklostiach, odlišnostiach, ale aj veľkosti a rozmanitosti tohto trhu. Veľmi dôležitá je aj informovanosť potenciálneho investora o konkurencii a cenovej výške a dostupnosti ponúkaného alebo hľadaného produktu, výrobku, alebo služby. Základné informácie o trhu sa dajú získať na stránkach MZV a EZ SR, MH SR, SARIO alebo priamo pri kontaktovaní ekonomického diplomata Veľvyslanectva SR v Kyjeve.

Samozrejme, tak ako pri všetkých obchodných a podnikateľských aktivitách je potrebné počítať aj s neúspechom.

Pri vážnom podnikateľskom záujme zväčšuje potrebu dať si spracovať kompletnú marketingovú štúdiu u špecializovanej spoločnosti. Táto investícia sa určite oplatí a dáva rozumnejšie a reálnejšie informácie na posúdenie podnikateľského rizika pri samotnom procese rozhodovania.

Vhodné je, aby si potenciálny investor /podnikateľský subjekt/ fyzicky zmapoval tento trh. Tu je veľmi vhodná návšteva špecializovaných veľtrhov a výstav, kde môže stretnúť svojich potenciálnych zákazníkov, ale aj svojich budúcich konkurentov, zoznámiť sa rešpektíve spoznať svoju potenciálnu konkurenciu.

Na Ukrajine sa odporúča osobný kontakt s potenciálnym obchodným partnerom na Ukrajine, zasielanie písomných materiálov, poprípade reklamných informácií poštou alebo mailom ED ZU Kyjev neodporúča.

Samozrejme aj takouto formou sa dá bez problémov komunikovať, otáznym je výsledok a efektívnosť takejto činnosti.

Analýze možných rizík je potrebné venovať pozornosť predovšetkým v prípravnej fáze projektu, to znamená počas rozhodovacieho procesu. Dobrá, reálna kalkulácia a poznanie trhu, konkurencie, ale aj vlastných obchodných a finančných možností sú veľmi dôležitou súčasťou tohto procesu. Veľký dôraz venovať príprave a podmienkam pripravovanej zmluvy medzi partnermi. Dobro koncipovaná, postavená zmluva môže pomôcť predísť vážnym problémom a ťažkostiam. Navrhujeme pri každej zmluve jej posúdenie renomovanou právnickou alebo advokátskou kanceláriou. Dovoľme si pripomenúť všeobecne známu vysokú mieru neúspešnosti súdnych sporov pre zahraničné podnikateľské spoločnosti na Ukrajine, nehovoriac o časovej náročnosti týchto sporov a samozrejme o navyše vynaložených finančných prostriedkoch. V súčasnosti aj v rezorte spravodlivosti je vidieť snahu o zlepšenie, ale stále je to zdĺhavý a časovo náročný proces. Priorita práva na Ukrajine je stále na nízkej úrovni, nehovoriac o posudzovaní pri súdnom procese zahraničného subjektu voči domácomu.

V prípade takýchto problémov je možné využiť služby právnických, advokátskych firiem a spoločností. Tieto samozrejme poznajú miestne zákony, legislatívu a dobre sa orientujú v tomto prostredí, za svoje služby požadujú adekvátnu, ale nie malú finančnú odmenu.

Je možné tiež požiadať ZÚ Kyjev a GK Užhorod o pomoc pri organizovaní prezentácií spoločnosti na Ukrajine priamo na Veľvyslanectve SR v Kyjeve resp. za aktívnej pomoci miestnych priemyselných a obchodných komôr v regiónoch UA.

Tak ako všade vo svete, aj na Ukrajine sa dajú využiť masovokomunikačné prostriedky na oslovenie a prilákanie potenciálnych zákazníkov (reklama). Je pochopiteľné, že takáto reklamná a propagačná činnosť je finančne značne náročná.

Je potrebné zväziť riziko podnikania a ochotu znášať stratu v prípade neúspechu.

Netreba zabúdať, že na Ukrajine je stále vysoká miera byrokratického zaťaženia. Vláda sa snaží odstrániť administratívne prekážky a zjednodušiť „zaregulovaný“ systém UA. Tá sa samozrejme prejavuje aj v podnikateľskej oblasti, pri registrácii, komunikácii a vybavovaní rôznych potvrdení a prehlásení. V súčasnosti opäť vláda sľubuje zmeny, ale terajší stav je stále ťažko prehľadný, netransparentný a náročný. Toto všetko má za následok častú otázku ohľadne korupčného prostredia a správania sa dotknutých úradníkov. Aj v tomto prípade vláda spolu s administratívou uskutočňuje radikálne zmeny a pripravuje ďalšie, zatiaľ sú však následky rozporuplné a odozvy v podnikateľskom prostredí vnímané veľmi chladne.

Dovoľujeme si upozorniť, že pri podnikateľských a ekonomických fórach, organizovaných Európskou biznis asociáciou, Americkou obchodnou komorou, Ukrajinskou obchodno-priemyselnou komorou, organizovaných počas roka 2016 podnikatelia opakovane otvárali problematiku vrátenia DPH.

- **špecifiká trhu, rozdielnosť mentality**
- **klasifikácia tovaru a kvalitatívne požiadavky na tovar**
- **balenie, doprava, značenie tovaru**

Klasifikácia tovaru pri dovoze a vývoze zodpovedá štruktúre Spoločného colného sadzobníka EÚ.

Balenie a značenie tovaru sa líši podľa komodity, preto pred dovozom a vývozom treba zistiť tieto informácie. Značenie tovaru za účelom predaja na ukrajinskom území musí byť aj v ukrajinskom jazyku.

b) Vyhodnotenie odbytových možností SR

- analýza dovozu max. 10 hlavných tovarových skupín podľa miestnych štatistík
- analýza vývozu SR do teritória
Živé zvieratá a produkcia živočíšnej výroby (Ukrajina má záujem o dovoz zo SR plemenného hovädzieho dobytku, ošipaných, moriek a kôz.); Potravinárska produkcia, v hlavnom meste Kyjev a iných veľkých aglomeráciách je tento trh nasýtený ako domácimi, tak aj zahraničnými výrobcami (BILLA, METRO, MEGAMARKET, AUCHAN a iné), no existuje možnosť vstupu na iných miestach, okrem uvedených teritórií; Minerálne /nerastné/ produkty, komodity tejto triedy patria medzi najdovážanejšie komodity na Ukrajinu. Veľká časť tejto triedy predstavuje samozrejme import ropy a plynu z Ruska; Plasty a kaučuk, jedná sa o jednu z najvýznamnejších tried slovenského vývozu. Hlavnými komoditami nášho exportu sú dopravníkové pásy, hnacie remene, polyméry propylénu, listy z fólie a plastu, nové pneumatiky z gumy a iné; Kože a kožené výrobky, Jedná sa taktiež o jednu z najvýznamnejších tried slovenského vývozu; Buničina z dreva alebo iných celulóзовých vlákien, výrobky zaradené do tejto triedy patria medzi významné komodity exportu slovenských výrobkov na Ukrajinu, ako napríklad toaletný papier, hygienické vreckovky, buničitá vata a iné komodity patriace do tejto triedy; Textílie a textilné výrobky, Slovenskí výrobcovia v tejto triede vyvážajú na ukrajinský trh rôzne komodity, najmä vlnu a látky z vlny; Obuv, pokrývky hlavy a dáždniky, perspektívou pre slovenské firmy je predovšetkým výroba obuvi; Výrobky z kameňa, sadry, cementu, skla a azbest, najvýznamnejšími položkami v našom exporte

sú žiaruvzdorné tehly, dosky, výrobky z kameňa alebo iných minerálnych látok; Základné /neušľachtilé/ kovy a výrobky z nich jedná sa o významnú komoditu slovenského vývozu na Ukrajinu. Patria sem ploché valcované výrobky zo železa alebo nelegovanej ocele a iné. Stroje a mechanické nástroje, elektrické zariadenia, prístroje na záznam a reprodukciu zvuku, prístroje na záznam a reprodukciu televízneho obrazu a zvuku; medzi komodity slovenského vývozu patria napríklad kotle na výrobu pary, práčky, televízory a ich súčiastky, kotle pre domácnosti. Ďalej sú to čerpadlá, ložiská, prúdové motory a ostatné motory; Vozidlá, lietadlá, plavidlá, produkcia tejto triedy sa taktiež podieľa na celkovom dovoze na Ukrajinu. (hlavne motorové vozidlá - traktory a ich príslušenstvo); Nástroje a prístroje optické, fotografické, meracie, chirurgické, hudobné, hodiny, medzi najznámejšiu komoditu zo Slovenska patrí zdravotnícka technika. Ide hlavne o lekárske, chirurgické a stomatologické nástroje.

- **analýza odbytových možností, definícia možnosti spolupráce v oblasti exportu SR**

Možnosti spolupráce SR-UA:

- Modernizácia výrobných báz, zavádzanie nových technológií v bytovom a komunálnom hospodárstve, modernizácia systémov zásobovania teplom a vodou, úspory energie, recyklácia odpadov
- Rozvoj dopravnej infraštruktúry, výstavba a rekonštrukcie ciest, letísk, nádraží, morských prístavov
- Tranzitu tovarov cez územie Ukrajiny a následne cez Slovensko. Tu existuje veľký potenciál. Pre Slovensko sú veľmi zaujímavé medzinárodné projekty dopravného koridoru spájajúceho západnú Európu a Čínu.
- Rozvoj strojárstva, výroba zariadení pre poľnohospodárstvo a hutníctvo
- Výroba potravín, pochutín
- Rozvoj cestovného ruchu a služieb
- Rozvoj poľnohospodárstva
- Zavádzanie OZE, zvýšenie energetickej efektívnosti, zníženie energetickej náročnosti.

Asociačná dohoda je zameraná na zrýchlenie procesu prehlbovania politických a hospodárskych vzťahov Ukrajiny a EÚ, ako aj postupného prístupu Ukrajiny k častiam vnútorného trhu EÚ, okrem iného, aj prostredníctvom vytvorenia prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu (DCFTA) v rámci prechodného (najviac 10-ročného) obdobia.

Všeobecné zásady, na ktorých je dohoda postavená zahŕňajú osobitný súbor „kľúčových prvkov“, akými sú dodržiavanie demokratických zásad, rešpektovanie ľudských práv a základných slobôd, dodržiavanie zásad právneho štátu, presadzovanie rešpektovania zvrchovanosti a územnej celistvosti, nedotknuteľnosti a nezávislosti a zastavenie šírenia zbraní hromadného ničenia. Dohoda ďalej rámcovo pojednáva o zásadách slobodného trhového hospodárstva, dobrej správy vecí verejných, boja proti korupcii, boja proti nadnárodnému organizovanému zločinu a terorizmu či podpory udržateľného rozvoja a účinného multilaterizmu. Ďalej proklamuje podporu kľúčových reforiem na UA, ako aj rozvoj odvetvovej spolupráce.

Okruh oblastí, ktoré dohoda upravuje možno zhrnúť nasledovne:

- politický dialóg, pridruženie, zahraničná a bezpečnostná spolupráca
- spravodlivosť, sloboda, bezpečnosť
- obchod
- hospodárska a odvetvová spolupráca (pokryva spoluprácu od jadrovej oblasti, cez priemysel až po ochranu spotrebiteľa, kultúru, vzdelávanie či šport)
- finančná spolupráca, boj proti podvodom

DCFTA: Integrovanou súčasťou asociačnej dohody sú obchodné ustanovenia o tzv. DCFTA (prehĺbená a komplexná zóna voľného obchodu). Implementáciou DCFTA by sa malo zlepšiť podnikateľské a investičné prostredie na UA (predovšetkým prostredníctvom odstraňovania colného zaťaženia a taríf a znižovanie administratívnej záťaže), UA sa priblíži k úrovni

členských krajín EÚ, pritiahne nové investície, s čím súvisí aj tvorba nových pracovných miest, zvýšenie kúpyschopnosti obyvateľstva a ich životnej úrovne.

- DCFTA na rozdiel od štandardnej dohody o voľnom obchode obsahuje prenos prvkov právnej legislatívy EÚ do vnútroštátneho práva partnerskej krajiny (verejné obstarávanie, štatistické údaje, ochrana duševného vlastníctva, atď.).

Pozitíva DCFTA pre UA:

- Zvýšenie životných podmienok prostredníctvom skvalitnenia výrobkov, výrobných procesov, zvýšenia kontrol, efektívnejšieho využívania prostriedkov;
- Bezcolný prístup na trh EÚ;
- Lepší prístup na tretie trhy prostredníctvom harmonizácie medzinárodné uznávaných výrobných štandardov EÚ.

Negatíva DCFTA pre UA:

- Zvýšenie nákladov na prispôsobenie sa medzinárodným štandardom;
- Náklady na legislatívne a administratívne zmeny (vznik nových kontrolných úradov, atď.)
- Náklady na aktívnu politiku trhu práce, ktorá bude potrebná po zvýšení konkurencie na domácom trhu po otvorení trhu s EÚ.

c) Marketingová stratégia pri vývoze do teritória

Marketingová stratégia pri vývoze do teritória tesne súvisí s obchodnými zvyklosťami v teritórii. Postupne sa zlepšuje situácia v oblasti vytvárania siete samostatných distribútorov schopných odoberať veľké dodávky tovarov. Skúsenosti potvrdzujú, že bez využitia miestnych zástupcov sa na Ukrajinu dá preniknúť len veľmi ťažko. Realizačný reťazec sa skladá obyčajne z troch článkov: dovozca, distribútor a maloobchod.

Zahraničné subjekty vyvíjajú svoju činnosť na území Ukrajiny formou akciových spoločností, spoločností s ručením obmedzeným a zahraničných zastúpení (predstaviteľstiev). Zákonodarstvo UA rozlišuje tzv. verejnú akciovú spoločnosť (akcie sú verejne obchodovateľné) a súkromnú akciovú spoločnosť (akcie nie sú verejne obchodovateľné). Registrácia zahraničného zastúpenia sa vykonáva na Ministerstve ekonomického rozvoja a obchodu Ukrajiny pri predložení nevyhnutných dokumentov (žiadost', oficiálne preklady registračných dokladov materskej spoločnosti, oficiálne preklady potvrdení z banky o klientskom vzťahu s materskou spoločnosťou, výročná správa spoločnosti atď.).

- dovozné spoločnosti, obchodní zástupcovia, distribučný systém
- centrálné nákupy, obchodné reťazce
- podmienky zriadenia spoločnosti, formy spoločností, zákonná úprava

možnosti získania informácií o spoločnosti a miestnom trhu

Na Ukrajine doteraz neexistuje jednotný Obchodný register. Veľmi stručné informácie o spoločnostiach je však možné nájsť na stránkach:

1. usr.minjust.gov.ua - Jednotný štátny register podnikov Ukrajiny. Podľa názvu alebo číslu JDRPOU sa dá nájsť základné informácie o spoločnosti (dátum zápisu, meno konateľa, sídlo spoločnosti a meno vlastníka).
2. <http://sfs.gov.ua/businesspartner> - stránka Štátneho fiškálneho úradu Ukrajiny, na ktorej podľa názvu spoločnosti a DIČ sa dá získať informácie o stave odvádzania spoločnosťou dane.
3. revestr.court.gov.ua - Jednotný register súdnych rozhodnutí, kde podľa názvu spoločnosti alebo jej sídla je možné overiť informácie!

Nadalej hlavnými problémami ukrajinského trhu zostáva: vysoká miera korupcie, neistota spojená s politickou situáciou a schopnosťou zabezpečiť stabilitu podnikania, štátne zásahy do hospodárstva, presadzovanie záujmov monopolných štruktúr prepojených na vládnú

garnitúru, nedoriešená privatizácia podnikov, nedostatočná ochrana práv duševného vlastníctva, vysoká miera byrokracie, prekážky pri dovoze, certifikácii, nedokonalá exekutívna legislatíva a s tým súvisiaca zložitá vymáhateľnosť práva.

- **cenová politika, odporúčaná platobná podmienka, spôsoby riešenia sporov**

Riešenie sporov

Okrem riešenia sporov pred ukrajinskými súdmi, môžu byť spory riešené rozhodovaním arbitrážneho súdu v každom oblastnom meste. Obchodní partneri sa môžu dohodnúť, že spor bude rozhodovať (riešiť) arbitrážny súd iného štátu.

Cenová politika

Pri dovoze a vývoze tovaru a stanovení príslušnej ceny za výrobky treba pozorne hodnotiť nielen priame, ale aj rôzne nepriame výdavky, súvisiace s obchodnými transakciami na Ukrajine.

Verejné obstarávanie

Державне підприємство «Зовнішторгвидав України», State Enterprise „Zovnishtorvydav Ukrainy“, Adresa: 22 Bulvarno-Kudriavska St., 01601 Kyiv, tel: 00380 (44) 281 42 87 (ústredňa), www.tender.me.gov.ua/EDZFrontOffice/menu/en/; www.prozorro.gov.ua

- kontaktné adresy na inštitúcie

d) Kontaktné adresy:

Prezident Ukrajiny	http://www.president.gov.ua/
Úrad vlády	http://www.kmu.gov.ua/control/
Parlament - Najvyššia rada	http://www.rada.gov.ua
Ministerstvá	http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/officialcategory?cat_id=245427156
Štátne výbory, agentúry a správy (zoznam)	http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=245427769&cat_id=245427160
Obchodno-priemyselná komora Ukrajiny 01601 Kyjev Velyka Žitomírska 33 Ukrajina	tel.: +380 44 2722911 fax: +380 44 2723353 ucci@ucci.org.ua http://www.ucci.org.ua
Kyjevská obchodno-priemyselná komora 01601 Kyjev B. Chmelnickogo 55 Ukrajina	tel.: +380 44 482 03 01 fax: +380 44 482 39 66 info@kiev-chamber.org.ua http://kiev-chamber.org.ua/
Ukrajinský zväz priemyselníkov a podnikateľov 01001 Kyjev ul.Chreščatik 34 Ukrajina	tel.: +380 44 278 30 69, 536 96 41 uspp@uspp.org.ua https://uspp.ua/

Exportno-Importná Banka Ukrajiny Ul. Horkého 127 03150 Kyjev Ukrajina	tel.: +38 044 247 38 38 fax: +38 044 247 80 82 bank@eximb.com http://www.eximb.com
Ukrajinský vedecko-výskumný a vzdelávací centrum štandardizácie, certifikácie a kvality (ŠP UkrNDNC) Ul. Sviatošinská 2 03115 Kyjev Ukrajina	tel.: +38 044 452 3696 fax: +38 044 452 6907 secretar.ukrndnc@gmail.com www.ukrndnc.org.ua http://uas.org.ua/ua/
Národný komplex „Expocentr Ukrajiny“ 03680 Kyjev Prospekt Akademika Gluškova 1 Ukrajina	tel.: +380 44 596 9101 fax: +380 44 596 9116 marketing@expocenter.com https://vdng.ua/
Štátny výbor pre Cestovný ruch a kúpele Deržturizmukurort prospekt Peremohy, 14 01035 Kyjev Ukrajina	http://komsport.rada.gov.ua/
Fond národného majetku Ukrajiny Ul. Kutuzova 18/9 Kyjev 01133 Ukrajina	tel: + 38 044 254 29 74 fax:+ 38 044286-79-85 http://www.spfu.gov.ua/
Zákony Ukrajiny	http://rada.gov.ua/news/zak
Colné zákony a informácie Štátneho fiškálneho úradu Ukrajiny	http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mit-ne-zakonodavstvo/
OEÚ Veľvyslanectva SR na Ukrajine	tel: +38 044 272 09 85 fax: :+38 044 272 32 71 emb.kiev@mzv.sk www.mzv.sk/kyjev

Praktické informácie pre exportéra a importéra

- vízové formality, režim vstupu a pobytu
Na základe uznesenia kabinetu ministrov Ukrajiny č. 917 zo dňa 11.7.2007 došlo k zmene podmienok vstupu a pobytu cudzincov na území Ukrajiny, ktoré sa dotýkajú aj občanov Slovenskej republiky. V zmysle uznesenia kabinetu ministrov Ukrajiny môžu občania štátov s bezvízovým režimom vstúpiť a zdržiavať sa na území Ukrajiny po 90 dní len raz za polrok (180 dní). V praxi to znamená, že bezvízový režim na dobu 90 dní môže občan Slovenskej republiky využiť v priebehu polroka iba jeden raz. Predchádzajúca právna úprava dovoľovala uplatňovať 90 dňový bezvízový pobyt pri každom novom vstupe na územie Ukrajiny, čo v praxi mnohí občania EÚ aj využívali. Nová právna úprava takýto postup pri vstupe a pobyte na území Ukrajiny už nepovoľuje. <https://slovakia.mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/services/visas/entrance+and+stay+rules>

Platnosť cestovného pasu nesmie byť kratšia ako 3 mesiace od skončenia cesty.

- doprava a odporúčané dopravné spojenia (letecké linky, vlaky, taxi služba, MHD, požičovne áut)**

Letecké spojenia : Kyjev - Bratislava

<https://wizzair.com/ru-ru/rejsy/raspisanie/%D0%BA%D0%B8%D0%B5%D0%B2-%E2%80%94%D0%B6%D1%83%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D1%8B/%D0%B1%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0#/0/0/1/0/0/2019-06-21/2019-07-21>

https://skymann.com/ryanair/?wurl=/skrydziu-paieska/departure_city:IEV/arrival_city:BTS/departure_date:2019-05-25/adults:1/children:0/infants:0

Vlaky: <https://www.uz.gov.ua/en/passengers/timetable/>

Taxi služba: <http://taxi-ukraina.com/>

<http://taxi.turcompas.com/>

MHD: <http://marshrutka.com.ua/transport/>

Požičovne áut: <http://www.avis.com.ua/>

<http://www.europcar.ua/>

<http://www.autodrive.com.ua/>

- **ubytovanie (priemerné ceny v hoteloch, kde sa odporúča ubytovanie)**

<http://www.radisson.ru/hotels/Ukraine/kyev>

<http://ukraine-hotel-kyev.hotel-whizz.com/>

<http://www.hotellybid.com.ua/>

- **zdravotné zabezpečenie**

<http://boris.kiev.ua/>

<http://www.medikom.ua/>

<http://oberig.ua/uk/>

- **sviatky a voľné dni, nevhodné na pracovné rokovania, časový rozdiel**

https://24tv.ua/lifestyle/vihidni_2019_ukrayina_kabmin_kalendar_svyat_vihidni_dni_v_ukrayini_n1067362

- **tel. čísla (prvá pomoc, polícia, dopravná záchranná služba, požiarnici a iné)**

Požiarníci 101

Polícia 102

Pohotovostná služba 103

Plynári 104

Všeobecná záchranná služba 112

Prílohy

- tovarová a teritoriálna štruktúra vývozu a dovozu krajiny
 Prehľad za príslušný a predchádzajúci rok v odporúčanej štruktúre: „komodita, hodnota, podiel na celkovom dovoze, index rastu/poklesu“

Príloha č. 1:

Dovoz / vyvoz Ukrajina - EÚ

Krajina EÚ	Dovoz (import)		Vývoz (export)		Saldo
	tis.USD	v % v l. Q 2018	tis.USD	v % k l.Q 2018	
Celkovo	5776118,5	110,5	5241079,1	103,4	-535039,4
Rakúsko	189457,3	144,2	150396,7	105,2	-39060,6
Belgicko	119548,4	95,7	98692,2	124,5	-20856,1
Bulharsko	109566,7	234,1	125024,5	87,0	15457,8
Veľká Británia	192968,6	99,7	143517,8	97,1	-49450,8
Grécko	43039,4	112,2	101419,4	121,1	58379,9
Dánsko	57986,0	126,7	75974,3	160,3	17988,2
Estónsko	23264,0	99,8	31408,9	82,7	8144,9
Írsko	38295,9	113,9	80588,4	193,1	42292,5
Španielsko	177953,4	109,6	403317,9	108,0	225364,4
Taliano	432106,5	110,3	615435,0	86,8	183328,5
Cyprus	4871,5	112,8	11029,6	85,8	6158,0
Lotyšsko	40964,1	119,8	63743,9	87,8	22779,7
Litva	316292,7	187,2	105053,3	130,5	-211239,3
Luxembursko	18394,6	89,3	2332,6	135,8	-16062,1
Malta	1030,7	48,8	10962,6	66,1	9931,9
Holandsko	171597,9	103,6	479071,5	125,2	307473,6
Nemecko	1367401,5	100,3	552755,2	114,5	-814646,3
Poľsko	944536,9	113,1	817894,4	100,2	-126642,6
Portugalsko	17037,8	110,0	118929,8	127,6	101892,1
Rumunsko	148435,0	113,7	248029,5	101,9	99594,5
Slovensko	128278,1	105,9	213315,8	87,9	85037,7
Slovinsko	48581,7	116,0	10185,7	152,4	-38396,0
Maďarsko	289148,3	95,4	403346,8	92,8	114198,5
Fínsko	65570,7	76,6	11856,8	58,3	-53713,9
Francúzsko	472407,5	111,0	97026,2	86,8	-375381,3
Chorvátsko	9160,6	103,9	8521,4	71,3	-639,2
Česko	243318,4	116,5	240848,4	110,7	-2470,0
Švédsko	104851,1	106,8	20400,9	132,1	-84450,2

Bilancia zahraničného obchodu UA- svet (mil.USD)

	Vývoz (export)		Dovoz (import)		Saldo	
	I. Q 2018	I. Q 2019	I. Q 2018	I. Q 2019	I. Q 2018	I. Q 2019
Celkovo (tovary a služby)	13596,1	14726,2	13818,7	15116,7	-222,6	-390,5
vrátané krajín EÚ	5726,3	5953,7	5745,7	6496,1	-19,4	-542,4
Tovary	11429,5	12273,2	12718,5	13729,6	1289,0	-1456,4
vrátané krajín EÚ	5070,7	5241,1	5226,1	5776,1	-155,4	-535,0
Služby	2561,2	2877,4	1100,6	1388,2	1460,6	1489,2
vrátané krajín EÚ	922,2	968,0	520,0	721,0	402,2	247,0

- zoznam kontaktov a webových stránok významných ekonomických štátnych inštitúcií (ministerstvo ktoré má v portfóliu zahraničný obchod a podnikanie, agentúry pre rozvoj obchodu a investícií, colná správa atď.), významných obchodných komôr, audítorských firiem, bánk na podporu zahraničného obchodu, podnikateľských, zamestnávateľských asociácií a združení

Ministerstvo ekonomického rozvoja a obchodu Ukrajiny	http://www.me.gov.ua/?lang=en-GB
Ministerstvo financií Ukrajiny	https://www.minfin.gov.ua/
Ministerstvo agrárnej politiky a potravinárstva Ukrajiny	http://www.minagro.gov.ua/
Ministerstvo energetiky a uholného priemyslu Ukrajiny	http://mpe.kmu.gov.ua/
Štátny úrad na kontrolu vývozu Ukrajiny	http://dsecu.gov.ua/
Štátna fiškálna služba Ukrajiny	http://sfs.gov.ua/

Dátum: 31.05.2019

Spracovala: Soňa Krajčová, 1. tajomníčka